

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาวเขาซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยอาศัยกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย ใ้ก่อกความยุ่งยากให้แก่รัฐบาล เกี่ยวแกปัญหาการปลูกฝิ่น ปัญหาการทำลายป่าไม้และค่นน้ำล่าซาร ปัญหาทางสังคมและการเมือง และปัญหาการแทรกซึมของผู้ออกการร้าย อันจะก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศ เพื่อหาทางป้องกันและแกปัญหาดังกล่าว ทางรัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา ประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศได้เห็นความสำคัญของการสงเคราะห์ชาวเขาในด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก ทุกฝ่ายได้พยายามหาวิธีช่วยเหลือกันหลายทาง อาทิ เช่น ให้ทุนเด็กนักเรียนชาวเขาที่มีความสามารถเรียนต่อในชั้นสูง ๆ ตลอดจนสถาบันการผลิตครู เพื่อกลับไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขาในภูมิลำเนาเดิม และได้ส่งครูจากพื้นราบ รวมทั้งครูที่เป็นตำรวจชายแดนขึ้นไปสอนเด็กชาวเขาตามท้องที่ต่าง ๆ แต่ก็ประสบปัญหาข้อขัดข้องหลายประการ

วิธีหนึ่งที่จะช่วยแกปัญหาและช่วยเร่งส่งเสริมการศึกษาชาวเขาได้อย่างรวดเร็วก็คือ การผลิตครูชาวเขาให้กลับไปช่วยสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านของตนเอง กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ จึงวางโครงการที่จะให้ชาวเขาที่มีความรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป มารับการฝึกอบรมด้านวิชาการอันประกอบด้วยวิชาสามัญในหมวดต่าง ๆ และวิชาครูเบื้องต้น เมื่อชาวเขาเหล่านั้นได้รับการฝึกอบรมเป็นที่น่าพอใจแล้ว กรมประชาสงเคราะห์ก็จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านหลักของชาวเขาทั่ว ๆ ไป คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาจึงได้ขอความร่วมมือจากแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้จัดดำเนินการฝึกอบรม และจากองค์การยูนิเซฟ ในด้านงบประมาณในการฝึกอบรม

ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้วางโครงการเป็นงานวิจัย เรียกว่า "โครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา" และได้ทำการฝึกอบรมเป็นครั้งแรก ในปีการศึกษา 2515 และได้ทำการฝึกอบรมติดต่อกันมาปีนี้ เป็นปีที่ 3 หมวดวิชาที่ใช้ในการฝึกอบรมในปีนี้ได้แก่ วิชาฟังและพูดภาษาไทย วิชาอ่านและเขียนภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาพลานามัย และสุขศึกษา สำหรับในปีนี้ ฝ่ายการศึกษาของสงเคราะห์ชาวเขา ได้คัดเลือกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อายุระหว่าง 16-40 ปี เป็นภิกษุ 8 รูป สามเณร 13 รูป และฆราวาส 59 คน รวม 80 คน เข้ารับการอบรมที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม 2517 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2518 รวมเวลาการฝึกอบรม 3 เดือน

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและทดลองการสอนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา เพราะชาวเขาที่ถูกคัดเลือกมาเข้ารับการฝึกอบรมที่จะไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขานั้น เป็นผู้ที่มีความรู้ค่า ขาดการฝึกฝนและประสบการณ์ในการใช้ทักษะทางภาษาไทยในชีวิตประจำวันเป็นเวลายาวนานหลังจากออกจากโรงเรียนแล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการฝึกฝนให้สามารถอ่านออกเขียนได้และมีทักษะเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรากฐานในการศึกษาค้นคว้าในวิชาการแขนงอื่น ๆ การอ่านและเขียนยังเป็นเครื่องมือสื่อสาร ติดต่อกับและสื่อความหมายของบุคคลกับโลกภายนอกอีกด้วย การอ่านและการเขียนยังเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิด สติปัญญา และทัศนคติของคนเรายิ่งขึ้น ชาวเขาที่จะออกไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขา จึงมีความจำเป็นจะต้องอ่านออกและเขียนได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้อง และชัดเจนเสียก่อนที่จะไปสอนคนอื่น อีกประการหนึ่งการที่จะให้ชาวเขาที่อยู่ในประเทศไทยเกิดความรู้สึกและสำนึกว่าตนเองเป็นคนไทยนั้น สิ่งสำคัญอันดับแรกจะต้องให้เขาสามารถอ่านออกและสามารถเขียนติดต่อกับคนไทยและหน่วยงานของราชการได้ เช่น สามารถอ่านหนังสือพิมพ์ประจำวัน อ่านคำประกาศ และข่าวสารทางราชการ เข้าใจและ

สามารถใช้วิจารณ์คุณภาพในการรับฟังและเชื่อถือ เนื้อหาสาระของข่าวต่างๆ ได้ถูกต้อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการอ่านและเขียนภาษาไทย มีความสำคัญเป็นบางสิ่งที่ต้องจัดประสบการณ์ดังกล่าวแล้วให้แก่ผู้รับการฝึกอบรม เพื่อให้ได้มีความรู้ความสามารถกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 ทดลองใช้แบบเรียนวิชาภาษาไทย ที่สร้างขึ้นตามหลักสูตรพิเศษสำหรับเด็กชาวเขา
- 2.2 สร้างและทดลองใช้คู่มือครูวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย ที่ใช้กับแบบเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา
- 2.3 ทดลองวิธีสอนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย โดยใช้แนวการฝึกหัดครู ตามหลักสูตรพิเศษของ โครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา
- 2.4 ประเมินผลความเข้าใจของผู้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับเนื้อหาในแบบเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา
- 2.5 สสำรวจความมั่นใจของผู้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือแบบเรียน

3. สมมติฐานของการวิจัย

- 3.1 การฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาโดยใช้หลักสูตรพิเศษ ตลอดจนหนังสือแบบเรียน และคู่มือที่ใช้ประกอบแบบเรียนที่สร้างขึ้น จะช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ในคำณวศาสตร์ และวิชาครูเบื้องต้นเพิ่มขึ้นและมีความสามารถในการสอนชาวเขา โดยมีความรู้ความสามารถดังกล่าวก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน
- 3.2 ผู้รับการอบรมที่มีระดับพื้นฐานการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือสูงกว่ามีความเชื่อมั่นในการสอนไม่แตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกอบรมตามวิธีที่กำหนดให้กับใช้แบบเรียนที่กำหนดให้
- 3.3 ผู้รับการอบรมที่เป็นภิกษุสามเณร หรือสรวาส มีความเชื่อมั่นในการสอน ไม่แตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกอบรมตามวิธีที่กำหนดให้กับใช้แบบเรียนที่กำหนดให้

3.4 กลุ่มผู้รับการฝึกอบรม ที่เป็นกลุ่มที่เคยรับการฝึกอบรมมาแล้ว กับกลุ่มที่ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมมาก่อน มีความเชื่อมั่นในการสอนไม่แตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกอบรมตามวิธีที่กำหนดให้ กับใช้แบบเรียนที่กำหนดให้

3.5 ผู้รับการฝึกอบรมจะมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชา เมื่อได้ใช้หนังสือแบบเรียนที่จัดให้ ก่อนและหลังการฝึกสอน ไม่แตกต่างกัน

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือกส่งมาจำนวน 80 คน มีอายุเฉลี่ย 21.65 ปี

4.2 หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมเป็นหลักสูตรพิเศษที่สร้างขึ้นสำหรับผู้รับการฝึกอบรมโดยตรง

4.3 แบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขาที่ใช้สร้างขึ้นโดยอาจารย์แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีด้วยกันทั้งหมด 3 เล่ม โดยมีคู่มือใช้ประกอบแบบเรียนนั้นๆทุกเล่ม

4.4 แบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สร้างขึ้นในปี 2516 และได้นำมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง สำหรับวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย จำนวน 50 ข้อ

4.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เริ่มตั้งแต่วันที่ 30 ตุลาคม 2517 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2518 รวม 3 เดือน

4.6 สถานที่วิจัย

4.6.1 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา บ้านแม่เหาะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.6.2 โรงเรียนสังวาลย์วิทยา บ้านแม่เหาะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.6.3 โรงเรียนบ้านแมลาช ตำบลกองกอย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่นสภาพทั่วไป วัฒนธรรม ขบธรรมเนียมประเพณี การศึกษา เศรษฐกิจ ตลอดจนรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากคำบรรยาย เอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพยนต์ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการวิจัย

5.2 เดินทางไปศึกษาและสำรวจความเป็นอยู่ สภาพทั่วไปของหมู่บ้านชาวเขาที่อยู่ใกล้ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.3 ศึกษาหลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียน และคู่มือครูใช้ประกอบแบบเรียนสำหรับโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พุทธศักราช 2508 กรมสามัญศึกษา และหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 กระทรวงศึกษาธิการ

5.5 ศึกษาแบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขา กระทรวงศึกษาธิการ

5.6 ศึกษารายงานการอบรมครูสอนเด็กชาวเขา เขตศึกษา 8 เชียงใหม่

5.7 ศึกษาคู่มือการสอนพูดภาษาไทยสำหรับนักเรียนกะเหรี่ยง เวียดนาม หน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5.8 ศึกษารายงานการวิจัยโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา รุ่นที่ 1-2 แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.9 ฟังคำบรรยาย จากวิทยากรที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับชาวเขา

5.10 ปรัชษาหารือเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

5.11 ปรับปรุงแก้ไข และเรียบเรียง คู่มือครูวิชาภาษาไทยทักษะการอ่านของนางสาวภัทรา ตูลาธนะ และวิชาภาษาไทยทักษะการเขียน ของนางสาวเสริมศิริ ญาณจารี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างเพื่อการวิจัยการสอนวิชาภาษาไทย(ทักษะการอ่านและการเขียน) โครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา รุ่นที่ 2 ปีการศึกษา 2516

1.12 สร้างคู่มือครูประกอบการเรียนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยสำหรับเด็ก
ชาวเขาเล่มที่ 3 (วิธีการสร้างได้แสดงไว้ในบทที่ 2)

1.13 ทดลองการสอนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย กับผู้รับการฝึกอบรม
ตลอดระยะเวลา 3 เดือน โดยใช้แนวการฝึกทักษะตามหลักสูตรพิเศษดังกล่าว

1.14 เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t และ
วิเคราะห์ความแปรปรวนชนิด 2 ตัวประกอบเมื่อตัวอย่างประชากรซ้ำกันทุกรายการ

6. ความจำกัดของการวิจัย

6.1 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลอง กองส่งเคราะห์ชาวเขา กรม
ประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือกความเก่งที่ของกองส่งเคราะห์ชาวเขา ผู้วิจัยไม่สามารถ
สุ่มตัวอย่างประชากรได้เอง ฉะนั้นตัวอย่างประชากร จึงมีความแตกต่างกันทั้งทางพื้นฐาน
การศึกษา สติปัญญา ภาษาและประสบการณ์ ทำให้ไม่สามารถควบคุมผลการเรียนวิชาอ่าน
และเขียนภาษาไทยอยู่ในเกณฑ์เดียวกันได้

6.2 ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 เดือน เป็นระยะเวลาที่สั้น ทำให้การฝึก
ทักษะและการถ่ายทอดวิธีสอนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย ได้ไม่มาก เพราะการฝึกทักษะ
และวิธีสอนวิชาดังกล่าว จะต้องใช้เวลานานพอสมควร

6.3 ผู้วิจัยไม่สามารถติดตามผลการเรียนรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยในวิชา
อ่านและเขียนภาษาไทย ของผู้รับการฝึกอบรม เมื่อไปทำการสอนตามโรงเรียนในหมู่บ้าน
ชาวเขา

7. ข้อตกลงเบื้องต้น

7.1 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีพื้นฐานความรู้วิชาอ่านและ
เขียนภาษาไทยและมีความสามารถก่อนการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกอย่าง สามารถฝึกอบรมตัวอย่างประชากร
ได้ตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้

7.3 แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นแบบทดสอบที่มีความแม่นยำตรง
เชิงเนื้อหาวิชา และครอบคลุมเนื้อหาวิชาในหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้น ตามหลักสูตรพิเศษ

ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

8.1 ครูช่วยสอนเด็กชาวเขาทั้ง 80 คน ที่ได้รับการฝึกอบรมในครั้งนี้ จะได้รับพื้นฐานความรู้ทางคำานวิชาการ วิธีสอน ได้แนวคิด ค่านิยม ทักษะที่ดีในวิชาภาษาไทย เพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดให้แก่วชาวเขาต่อไป

8.2 ได้ผลิตสื่อคือนั่งสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยและคู่มือที่ใช้ประกอบการสอน สำหรับแบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา และได้วิธีการสอนวิชาภาษาไทยแบบต่างๆ ที่เหมาะสำหรับการสอนเด็กชาวเขา

8.3 ชาวเขาที่ได้รับการคัดเลือกมารับการฝึกอบรมตามโครงการนี้ จะสามารถเป็นครูสอนเด็กชาวเขาในโรงเรียนชั่วคราว ของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ตามหมู่บ้านต่างๆ และต่อไปเมื่อโอนโรงเรียนชั่วคราวดังกล่าวเป็นโรงเรียนประชาบาลสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ครูช่วยสอนซึ่งได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ในการสอนมาแล้ว ควรได้รับการพิจารณาบรรจุให้สอนในโรงเรียนประชานาสนั้นๆต่อไป นับเป็นการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ในถิ่นทุรกันดาร ได้ประการหนึ่ง

8.4 รายงานการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อสถาบันการฝึกหัดครูโดยตรงในด้านการทดลองวิธีสอนแบบต่างๆแก่เด็กที่ไม่พูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจะนำไปทดลองสอนในภูมิภาคต่างๆที่เด็กนักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆพูดภาษาอื่น เช่น ส่วย เยอ เขมร ในท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ และภาษามลายู ใน 4 จังหวัดภาคใต้ เป็นต้น

8.5 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทาง ในการช่วยเหลือชาวเขาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังแสดงให้เห็นความร่วมมือกันทำงาน เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษา และการพัฒนาประเทศ

9. ศัพท์เฉพาะเรื่องและคำจำกัดความ

ครูช่วยสอนเด็กชาวเขา หมายถึงชาวเขาที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ซึ่งเมื่อจบการฝึกอบรมแล้ว กองสงเคราะห์ชาวเขาจะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาด้านการศึกษา

เด็กชาวเขา หมายถึงเด็กชาวเขาเผ่าต่างๆซึ่งไม่พูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน อาศัยอยู่ในบริเวณตามป่าเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อที่แตกต่างจากเด็กในพื้นที่ราบ

กลุ่มเกาะเก่ง หมายถึงกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมที่เคยรับการฝึกอบรมในโครงการนี้มาแล้ว มีประสบการณ์ด้านการสอน และเป็นกลุ่มที่มีคะแนนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ จากการทดสอบก่อนการฝึกอบรม อยู่ในระดับสูง

กลุ่มเกาะอ่อน หมายถึงกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมที่เคยรับการฝึกอบรมในโครงการนี้มาแล้ว มีประสบการณ์ด้านการสอน และเป็นกลุ่มที่มีคะแนนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ จากการทดสอบก่อนการฝึกอบรม อยู่ในระดับต่ำ

กลุ่มใหม่เก่ง หมายถึงกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมที่ไม่เคยรับการฝึกอบรมในโครงการนี้ ไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านการสอน และเป็นกลุ่มที่มีคะแนนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ จากการทดสอบก่อนการฝึกอบรม อยู่ในระดับสูง

กลุ่มใหม่อ่อน หมายถึงกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมที่ไม่เคยรับการฝึกอบรมในโครงการนี้ ไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านการสอน และเป็นกลุ่มที่มีคะแนนวิชาอ่านและเขียนภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ จากการทดสอบก่อนการฝึกอบรม อยู่ในระดับต่ำ

หลักสูตรพิเศษ หมายถึงหลักสูตรที่แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือแบบเรียนคู่มือครู และการฝึกอบรมชาวเขาตามโครงการนี้

หนังสือแบบเรียน หมายถึงหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทย ที่แผนกวิชาประถมศึกษา ได้สร้างขึ้นให้เหมาะกับสภาพของเด็กชาวเขา ซึ่งยึดหน่วยการสอนทั้ง 5 เป็นแกนกลาง

คู่มือครู หมายถึงเอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และปรับปรุงจากผลงานของนางสาวภัทรา คุลาชนะ และนางสาวเสริมศรี ญาณะจारी เพื่อใช้ประกอบการสอนคู่กับแบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา

การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างจับพลัน (Transfer Experience Approach) คือการให้ผู้เรียนได้ออกไปปฏิบัติการสอนทันที หลังจากที่ได้รับ การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ จากผู้ให้การฝึกอบรม

การสอนแบบจุลภาค (Micro-teaching) หมายถึงการสอนในสถานะการณ์จริง ในลักษณะที่ย่นย่อ ทั้งเวลา ขนาดของชั้นเรียน และเนื้อหาในบทเรียน

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยอื่นและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานการวิจัยนี้

ก. การอ่าน

รายงานการวิจัย

สุชา จันทร์เอม¹ ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจคำศัพท์และความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งในจังหวัดพระนคร โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบคำศัพท์และแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านทดสอบเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2507 และกำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างภาคต้น ปีการศึกษา 2508 โดยมีกลุ่มประชากร 312 คน เป็นชาย 195 คน และเป็นหญิง 117 คน อายุเฉลี่ย 11 ปี 1 เดือน ผลการวิจัยปรากฏว่าความเข้าใจคำศัพท์และความเข้าใจในการอ่านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเข้าใจคำศัพท์พบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 40.29 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.14 การศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์ของเด็กพบว่า เด็กหญิงมีความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์สูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วัฒนา ยันตระรุยหะ² ได้ทำการศึกษาด้อยค่าที่เด็กรู้จักและความสามารถทางการอ่านของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประชาบาลและเทศบาล 2 แห่ง จังหวัดพระนคร ตัวอย่างประชากร จำนวน 128 คน เป็นชาย 66 คน หญิง 62 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

¹สุชา จันทร์เอม, "ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจคำศัพท์และความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่ง ในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2509).

²วัฒนา ยันตระรุยหะ, "ด้อยค่าที่เด็กรู้จักและความสามารถทางการอ่านของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประชาบาลและเทศบาล 2 แห่ง จังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2509).

1. จำนวนคำที่เด็กรู้จักและคะแนนความสามารถในการอ่าน ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กัน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยเรียนชั้นเด็กเล็ก รู้จักถ้อยคำมีจำนวนมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาโดยตรง

3. เด็กชายและเด็กหญิง รู้จักถ้อยคำไม่แตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าเด็กหญิงรู้จักถ้อยคำมากกว่าเด็กชาย ทั้งในกลุ่มย่อยที่แยกเคยเรียนชั้นเด็กเล็กและไม่เคยเรียนและจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และนักเรียนที่มีอายุต่างกันรู้จักถ้อยคำมีจำนวนไม่ต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามมัชฌิมเลขคณิตพบว่า เด็กที่มีอายุสูงมีแนวโน้มรู้จักถ้อยคำมากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า

อินทร์ ศรีบุญ³ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการฟัง การอ่าน การเขียนสะกดคำ และการแต่งความ ของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง ในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามส่วนบุคคล 1 ชุด แบบทดสอบ 4 ชนิด คือแบบทดสอบความสามารถในการฟัง ความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการเขียนสะกดคำ และความสามารถในการแต่งความ ทำการทดสอบกับเด็กที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเด็กที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2506 รวม 246 คน เป็นชาย 155 คน เป็นหญิง 91 คน อายุเฉลี่ย 11 ปี 6 เดือน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ความสามารถในการฟัง การอ่าน การเขียนสะกดคำ และแต่งความ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เด็กหญิงมีความสามารถในการเขียนสะกดคำและการแต่งความสูงกว่าเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับความสามารถในการฟัง และการอ่าน เด็กหญิงและ

³อินทร์ ศรีบุญ, "การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการฟัง การอ่าน การเขียนสะกดคำ และการแต่งความ ของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง ในจังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2509).

เด็กชายมีความสามารถไม่แตกต่างกัน

3. เด็กที่มีอายุน้อยมีความสามารถในการเขียนสะกดคำสูงกว่าเด็กที่มีอายุมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เด็กทั้งสองระดับอายุมีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และแต่งความไม่แตกต่างกัน

จรรยา สระตันตี⁴ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการอ่านคำโดยใช้สไลด์กับการสอนตามปกติ ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2513 ของโรงเรียนวัดหนึ่ง จังหวัดชลบุรี จำนวน 60 คน ผลของการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนอ่านคำที่ละคำโดยใช้สไลด์เป็นอุปกรณ์การสอนและนักเรียนที่เรียนตามวิธีปกติมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่แตกต่างกัน

2. การสอนอ่านคำที่ละคำโดยใช้สไลด์จะช่วยให้นักเรียนจดจำบทเรียนที่เรียนมาแล้วได้นานกว่าการสอนโดยวิธีปกติ

3. นักเรียนเก่งเรียนอ่านคำโดยใช้สไลด์เป็นอุปกรณ์ประกอบการสอนกับนักเรียนเก่งที่เรียนตามวิธีปกติ มีความสามารถในการจำบทเรียนที่เรียนมาแล้วไม่แตกต่างกันและนักเรียนอ่อนที่ใช้สไลด์ประกอบการสอน ก็มีความจำบทเรียนที่เรียนมาแล้วไม่แตกต่างกับนักเรียนอ่อนที่เรียนตามวิธีสอนปกติ เช่นเดียวกัน

อุทัย แก้วขาว⁵ ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความคิดรวบยอดและการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

⁴จรรยา สระตันตี, "การศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนอ่านคำโดยใช้สไลด์กับการสอนตามปกติของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, 2513).

⁵อุทัย แก้วขาว, "ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความคิดรวบยอดและการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, 2515).

ปีการศึกษา 2514 โดยมีจำนวนประชากร ทั้งสิ้น 495 คน เป็นชาย 282 คน เป็นหญิง 213 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความคิดรวบยอดกับการอ่านด้านต่าง ๆ พบว่าการสร้างความคิดรวบยอดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้าใจในการอ่าน ความเร็ว ความถูกต้องในการอ่าน ความสามารถในการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนกลุ่มที่สร้างความคิดรวบยอดได้สูง มีความเข้าใจในการอ่าน ความเร็ว ความถูกต้องในการอ่าน และความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนในกลุ่มที่สร้างความคิดรวบยอดได้ต่ำ

พจน์ จันทรวีระกุล⁶ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้อยากเห็นทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกคน และความสามารถในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7 ในโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 297 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ

1. ความอยากรู้อยากเห็น ทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายในตนเอง และความสามารถในการอ่านทั้ง 3 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. เด็กชายมีความอยากรู้อยากเห็นมากกว่าเด็กหญิง และเด็กจีนมีความสามารถในการอ่าน สูงกว่าเด็กไทย ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7
3. เด็กประถมศึกษาปีที่ 4 ต่างจังหวัดมีความอยากรู้อยากเห็นสูงกว่าเด็กในกรุงเทพฯ เด็กหญิงมีระดับทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าเด็กชายและ เด็กในกรุงเทพฯ มีความสามารถในการอ่านสูงกว่าเด็กต่างจังหวัด

⁶พจน์ จันทรวีระกุล, "ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากรู้อยากเห็น ทัศนคติแบบเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกและความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 7," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515).

อนันต์ ทิพย์รัตน์⁷ ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการเขียนคำกล้ำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 115 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 82 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 103 คน รวมเป็นชายทั้งสิ้น 171 คน เป็นหญิง 129 คน ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเองประกอบด้วยคำที่มีตัว "ร" กล้ำ "ล" กล้ำ และคำที่มีเสียง "ร" และ เสียง "ล" อย่างละ 15 คำ รวมทั้งสิ้น 60 คำ แล้วนำมาแต่งเป็นเรื่องขึ้น สำหรับทดสอบความสามารถในการอ่านและเขียน โดยใช้คำอื่น ๆ มาประกอบเป็นแบบทดสอบที่มีจำนวนคำทั้งหมด 350 คำ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ

1. ความสามารถในการอ่านคำกล้ำและคำที่มีเสียง ร-ล ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนคำดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ไม่แตกต่างกัน

พจนีย์ ลิมานุวัฒน์⁸ ได้ทำการวิจัยการสอนอ่านและเขียนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา เครื่องมือในการวิจัยได้แก่หลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียนซึ่งทดลองสร้างขึ้นเป็น

⁷อนันต์ ทิพย์รัตน์, "ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการเขียนคำกล้ำ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515).

⁸พจนีย์ ลิมานุวัฒน์, "การสอนอ่านและเขียนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

ครั้งแรก คู่มือครู แบบทดสอบ แบบประเมินผลการฝึกสอน และวิธีการสอนอ่านและเขียนภาษาไทย โดยนำเครื่องมือในการวิจัยเหล่านี้ไปทดลองฝึกอบรมกับตัวอย่างประชากรที่เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จำนวน 57 คน ณ ศูนย์พัฒนา และสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิจัยปรากฏผลดังนี้ คือ

การทดลองฝึกอบรมมีประสิทธิภาพทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านความรู้และการสอนคือ

เสริมศรี ญาณะจारी⁹ ได้ทำการวิจัยการฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในการสอนวิชาอ่านภาษาไทย ซึ่งเป็นโครงการวิจัยเช่นเดียวกับพจน์ีย์ ลิมานุวัฒน์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ หลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียน ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ คู่มือครู แบบทดสอบ แบบประเมินผลการฝึกสอน แบบนิเทศการฝึกสอนแบบปรนัย แบบประเมินผล หนังสือแบบเรียน และแบบสำรวจความมั่นใจของผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอน โดยนำเครื่องมือดังกล่าวไปทดลองฝึกอบรมกับตัวอย่างประชากรที่เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จำนวน 55 คน ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ใช้เวลาในการวิจัย 3 เดือน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ คือ

1. การทดลองฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านวิชาการ และความสามารถในการสอนอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นที่น่าพอใจ
2. สัมฤทธิ์ผลทางด้านวิชาการกับความสามารถในการสอนมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. พื้นฐานการศึกษา และสภาพของผู้รับการฝึกอบรม ไม่มีอิทธิพลต่อความมั่นใจในการสอน

006448

⁹เสริมศรี ญาณะจारी, "การฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาวิชาอ่านภาษาไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

4. ผู้รับการฝึกอบรมมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยที่กำหนดให้ไว้ในเกณฑ์

หลักและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนอ่าน

ก. ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้คำจำกัดความของการอ่านแตกต่างกันไปตามทัศนะและความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ตามหน้าที่และงานที่ตนเองเกี่ยวข้อง คือ Causey¹⁰ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวแก่การอ่านของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

ครู ได้ให้ความหมายของการอ่านว่าการอ่านคือหนทางแห่งการได้รับความรู้ และเกิดความคิดผ่านตัวอักษร

นักเรียน มีความเชื่อว่าการอ่านคือการใช้ความคิด

มาร์ติน ลูเชอร์ พิจารณาเห็นว่าการอ่านคือการเผยแพร่ศาสนา

นักโฆษณาสินค้า มีความเห็นว่าการอ่านคือหนทางไปสู่การเพิ่มจำนวนการขาย

คอมมิวนิสต์ มีความเห็นว่าการอ่านคือหนทางไปสู่การมีชัยชนะจากเพื่อนร่วม

พรรค

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาแล้วพอที่จะสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อบุคคลทุกวงการและทุกอาชีพ

¹⁰Oscar L. Causey, The Reading Teacher's Reader(New York: The ronald press Company, 1958), p.3.

Cushenbery¹¹ ได้ให้ความหมายของการอ่านดังนี้คือ การอ่านคือขบวนการที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน อันเกิดจากการรับรู้ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่มองเห็นแล้วตีความออกมา โดยการอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

Smith and Dechant¹² ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ 8 ประการคือ

1. การอ่านคือเครื่องมือของการศึกษาเล่าเรียน
2. การเป็นขบวนการของการเรียนรู้
3. การอ่านเป็นขบวนการตอบสนองที่ต่อการอาศัยสิ่งเร้า
4. การอ่านเป็นขบวนการที่ต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้งหมด
5. การอ่านเป็นขบวนการแห่งการรับรู้ โดยเห็นแล้วมีความเข้าใจ รู้ความหมาย
6. การอ่านเป็นเรื่องของความสนใจของแต่ละบุคคลซึ่งอาจนำไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ได้
7. การอ่านเป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งที่ซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ต้องการการสอน
8. การอ่านเป็นขบวนการเจริญงอกงามที่ต้องอาศัยลำดับขั้นแห่งการเรียนรู้

Ragon¹³ ได้สรุปว่าการอ่านเป็นการปูพื้นฐานซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ตนได้เคยเรียนมา

¹¹Donald C. Cushenbery, Reading Improvement in the Elementary School (New York: Parker Publishing Company, Inc.), p.1.

¹²Henry P. Smith, Emerald V. Dechant, Psychology in Teaching Reading (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1969), pp.10-11.

¹³William B. Ragon, Modern Elementary Curriculum 3rd.ed. (New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), p.241.

Dallman และเพื่อน¹⁴ ได้สรุปความหมายของการอ่านจากความคิดเห็น
ของบุคคลต่าง ๆ ลงในหนังสือ *The Teaching of Reading* ดังนี้

Flesch กล่าวว่า การอ่านหมายถึงการเก็บความหมายจากตัวอักษรที่
ผสมกัน การสอนอ่านก็คือการบอกให้เด็กรู้ว่าอักษรตัวไหน แทนเสียงอะไรนั่นเอง

Fries กล่าวว่า ขบวนการอ่านของ บุคคลแต่ละภาษาก็คือขบวนการนำเอา
ประสบการณ์เดิมที่เกิดจากการได้ยิน มาใช้อ่านคำใหม่ที่เพิ่งได้เห็น จากเครื่องหมาย
ของภาษาแบบเดียวกัน

Gate กล่าวว่า การอ่านเป็นกลไกทางทักษะที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน
ซึ่งต้องอาศัยการสอนที่ถูกต้อง และเป็นขบวนการที่ต้องใช้ความคิด และสามารถที่จะพัฒนา
ได้

Russell กล่าวว่า การอ่านคือการตอบสนอง และการตอบสนองนั้นอาจ
เริ่มจากระดับง่าย ๆ เช่น การออกเสียงคำ จนถึงระดับที่ยาก ซึ่งได้แก่ การเข้าใจ
ความหมายของประโยค หรือข้อความจากเรื่องที่อ่าน

Zeller กล่าวว่า การอ่านอาจหมายถึงความเกี่ยวข้องทางสังคม กล่าวคือ
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน กับผู้อ่าน

Jenny กล่าวว่า การอ่านเริ่มต้นด้วยการมองเห็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์
ซึ่งอาจเริ่มขึ้น เมื่อมารดาจูงมือลูก แล้วพูดว่า "วันนี้อากาศดี หรืออากาศหนาว หรือวันนี้
มีลมพัดเบา ๆ " การอ่านคือการเข้าใจเครื่องหมาย และความหมายการเห็นนภิน การ
หมุนของดวงจันทร์ ความไม่เปลี่ยนแปลงของดวงอาทิตย์ หรือดวงดาว ย่อมถือว่าเป็นการ

¹⁴Martha Dallman and Others, The Teaching of Reading

อ่าน ฉะนั้นการอ่านจึงเป็นปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นเอง

กอ สวัสดิพิพาณิชย์¹⁵ ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า "การอ่านหมายถึง การใช้สายตาสังเกตแยกแยะตัวหนังสือเป็น ออกเสียงได้ตรงกับคำที่อ่าน แปลความหมายของคำได้ รุ้ส่วนประกอบของคำ และรู้เสียงสูง เสียงต่ำ

อัมพร สุขเกษม¹⁶ ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า "การอ่านคือการแปลความหมายของตัวอักษรมาเป็นความเข้าใจและความคิด แล้วนำความเข้าใจ และความคิดไปใช้ได้" อัมพร สุขเกษม ได้ให้เหตุผลต่อไ้อีกว่า การออกเสียงตัวอักษรให้เป็นคำพูด ยังไม่ถือว่าเป็นการอ่าน และได้เน้นถึงจุดประสงค์อันยิ่งใหญ่ของการอ่านว่า อยู่ที่การสอนให้เด็กได้ใช้การอ่านให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ฉวีวรรณ จึงเจริญ¹⁷ อ้าง Edgardale กล่าวว่า การอ่านเป็นขบวนการเข้าใจความหมายจากกระดาษพิมพ์ ที่พิมพ์ขึ้น ด้วยมีความหมายเพื่อความเข้าใจ กระบวนการอ่านจำเป็นต้องมีพื้นฐานและทักษะหลายประการ ที่เกิดจากประสบการณ์ คำศัพท์ แบบประโยค เข้าใจความหมาย สำนักรดตีความ แปล และสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้ การสอนอ่านไม่ใช่เพียงแต่ให้เด็กอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง หรืออ่านได้คล่องแคล่วเท่านั้น การสอนอ่านมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสามารถเข้าใจความหมายของเรื่องที่ได้อ่าน โดยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนและชีวิตประจำวันของเด็ก ฉวีวรรณ จึงเจริญ อ้าง Piaget โดยเห็นว่า การอ่านนั้น จำเป็นต้องมี Affective Domain ด้วย

¹⁵ กอ สวัสดิพิพาณิชย์, "แนวการสอนภาษาไทย," คู่มือภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514). หน้า 9.

¹⁶ อัมพร สุขเกษม, "การสอนอ่านแก่เด็กเริ่มเรียน," ประชาศึกษา 20 (เมษายน, 2512), 504-510.

¹⁷ ฉวีวรรณ จึงเจริญ, "การสอนอ่าน," วารสารมิตรครู. 15 (เมษายน, 2516), 10-12.

เพราะการอ่านนั้นเป็นสื่อทำให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เช่น สนุกเพลิดเพลิน ชื่นชอบ รักอาลัย เสียใจ สงสาร และอื่น ๆ การมีทักษะในการอ่านเป็นพื้นฐานของการอ่านได้คือ เช่นอ่านไต่คอง อ่านเร็ว สามารถจับใจความเรื่องที่อ่านได้

กีธร แสงธนู และ คีต พงศัท¹⁸ ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า "การอ่านคือการแปลสัญลักษณ์ ใดแก่ตัวอักษรออก ให้ความหมายตรงตามที่ตั้งใจเขียนตั้งใจ

ข. ความสำคัญและประโยชน์ของการอ่าน

การอ่านเป็นกิจกรรมและเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในระบบโรงเรียน หรือระบบนอกโรงเรียน ล้วนแล้วแต่อาศัยการอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้แทบทั้งสิ้น ดังนั้นความสามารถในการอ่านหรือความสามารถที่จะเข้าใจเรื่องราวที่ได้อ่าน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียน กล่าวคือนักเรียนที่สามารถอ่านไต่คองเร็ว และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ก็ ย่อมจะเรียนรู้เนื้อหาวิชาได้คึกกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านน้อยกว่า หรืออ่านช้า หรือจับใจความไม่ได้ นักเรียนที่ประสบปัญหาในการอ่าน มักเป็นเหตุให้เกิดการเบื่อหน่ายในการศึกษาเล่าเรียนอันจะทำให้การเล่าเรียนประสบความล้มเหลวในที่สุด

สำหรับในวัยผู้ใหญ่การอ่านมีความสำคัญต่องานและการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก หนังสือ ¹⁹ The World Book Encyclopedia กล่าวถึงเรื่องความสำคัญของการอ่านว่า บุคคลที่ประกอบอาชีพทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ นักกฎหมาย พ่อค้า นักธุรกิจ ตลอดจนบุคคลในอาชีพอื่น ๆ ย่อมไม่สามารถศึกษาหาความรู้จากงานของตนได้หากว่าอ่านหนังสือไม่ออก แพทย์จำเป็นต้องอ่านหนังสือและวารสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตาม

¹⁸กีธร แสงธนู และ คีต พงศัท, คู่มือครูภาษาอังกฤษภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (พระนคร: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช 2516), หน้า 56.

¹⁹The World Book Encyclopedia (Chicago: Field Enterprises, Inc., 14, 1969), p.6816.

ความก้าวหน้าล่าสุดในอาชีพ นักกฎหมายต้องอ่านกฎหมายการกระทำผิด และเรื่องอื่น ๆ เพื่อจะให้คำแนะนำความรู้ทางกฎหมายที่ถูกต้องแก่ลูกค้า ความ หนังสือบัญชี รายงานการขาย เรื่องเกี่ยวกับการกำกับก็เป็นสิ่งที่พ่อค้าจะต้องอ่าน เพื่อดำเนินอาชีพธุรกิจของตนให้ประสบผลสำเร็จ

การเป็นพลเมืองดีของสังคมก็ต้องอาศัยการอ่าน Gray และ Reese²⁰ กล่าวว่าในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนต้องรู้เรื่องราวและปัญหาเกี่ยวกับตนเองควย การอ่านซึ่งดีกว่าการฟังวิทยุ และโทรทัศน์ เพราะถ้าไม่เข้าใจในคำอธิบาย ก็สามารถอ่านเข้าใจ ปัญหาทางเศรษฐกิจ มนุษยชาติ วัฒนธรรม ต้องอาศัยความสามารถในการอ่าน อย่างที่นิพพิเคราะห์หาคำอธิบายวิเคราะห์ข่าวของนักสังเกตการณ์ อาจมีความล่าเอียงหรือ เกิดอคติไปตามทัศนะของบุคคลที่มีต่อปัญหาและเรื่องราวที่เกิดขึ้น การอ่านข่าวจึงจำเป็นต้องใช่วิธีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Dallman และเพื่อน²¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า นอกจากจะเป็นการสื่อสารแล้ว ในยุคอวกาศการอ่านได้เพิ่มความสำคัญและมีความจำเป็นยิ่งขึ้นตามลำดับ บทบาทของครูที่สอนอ่านจะต้องมีวิธีการมากขึ้น เพื่อสนับสนุนและเสนอแนะให้นักเรียนรู้ถึงวิธีการอ่านและรู้จักใช้ปัญญาในการตัดสินใจปัญหา หรือวินิจฉัยสิ่งที่ได้พบหรือได้ยิน จากวิทยุ และโทรทัศน์ หรือจากสื่อสารมวลชนด้านอื่น ๆ คนงานกรรมกรตามบริษัทห้างร้านต่างๆ มีความจำเป็นจะต้องมีทักษะในการอ่านเพิ่มขึ้น เพื่อให้ทันกับสังคมในปัจจุบัน ที่มีวิทยาการทางเทคโนโลยีเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว Dallman และเพื่อน ได้เน้นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอ่านอีกว่า แม้วาสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกที่มนุษย์ได้เคยสร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี เกิดการสูญหายหรือถูกทำลายไปหมดสิ้น แต่ถ้าหากว่ายังมีสิ่งที่เหลืออยู่

²⁰Lillian Gray, and Dora Reese, Teaching Children to Read (New York: The Ronald press Company, 1957), pp. 9-11.

²¹Dallman and Others, op. cit. p.4.

คือหนังสือ เพียงสิ่งเดียวมนุษย์ก็ยังสามารถรักษาความเป็นมนุษย์อยู่ได้ กล่าวคือ สามารถสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาใหม่ได้นั่นเอง

Cray²² ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจากรายงานการวิจัยขององค์การยูเนสโกโดยเขียนลงในบทความเรื่อง Current Reading Problems A World View. ความว่าการที่คนเราอ่านหนังสือก็ด้วยสาเหตุหลายประการดังต่อไปนี้คือ เพื่อรู้เรื่องราวและทันต่อเหตุการณ์ของโลก เพื่อความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย เพื่อความรู้ในด้าน การเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม เพื่อการศึกษางานและการเพิ่มรายได้แก่ตนเอง เพื่อเกียรติยศชื่อเสียงและการยอมรับของสังคม เพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมในชุมชน เพื่อขยายความรู้และประสบการณ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อันจะทำให้ชีวิตสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอ่านเพื่อสร้างปรัชญาชีวิต อันเป็นการสนองความต้องการทางจิตใจ

ค. จุดมุ่งหมายในการสอนอ่าน

Harris ได้เน้นถึงจุดมุ่งหมายในการอ่าน คือ เพื่อจะสร้างเสริมให้เกิดความเข้าใจทัศนคติ นิสัย และทักษะ ในการอ่านของผู้อ่าน เพื่อขยายความคิดเห็นของผู้อ่านให้กว้างขวางออกไป ให้สามารถนำสิ่งที่อ่านไปพัฒนา ทำให้เกิดความเข้าใจทางสังคม และความสามารถที่จะใช้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้และการส่งเสริมวัฒนธรรม การปลูกฝัง ให้รู้จักชื่นชมยินดี ในคุณค่าของสิ่งดีงาม ในชีวิต เป็นต้น

อัมพร สุขเกษม²³ ได้แสดงความคิดว่าจุดประสงค์อันสำคัญยิ่งของการสอนอ่านในระดับประถมศึกษาหรือระดับใดก็ตาม ก็คือการสอนเพื่อให้เด็กได้ใช้ความสามารถในการอ่าน เพื่อประโยชน์ต่อชีวิตของตนเอง

²²Albert J. Harris, (ed.) Reading on Reading Instruction (New York: David McKay Company, Inc., 1963), p.3.

²³อัมพร สุขเกษม, เรื่องเดิม, หน้า 504.

ฉวีวรรณ จึงเจริญ²⁴ ได้เน้นถึงจุดมุ่งหมายในการอ่านว่า การสอนอ่านไม่ใช่เพียงแต่ให้เด็กอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง หรืออ่านไต่คลองแคลวเท่านั้น การสอนอ่านนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อจะให้เกิดความสามารถในการเข้าใจความหมายในเรื่องที่อ่าน โดยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนและชีวิตประจำวันของเด็ก และสังคมที่ผู้อ่านร่วมอยู่ด้วย

Miller²⁵ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่านคือ อ่านเพื่อการสื่อความหมายและความคิดระหว่างบุคคล เพราะการอ่านเป็นทักษะขั้นต้นในการสื่อความหมาย Miller แสดงความคาดหวัง บุคคลที่จะอ่านหนังสือใดก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานดังต่อไปนี้ ก็จะต้องมีทักษะและพื้นฐานทางศิลปภาษาดี มีพัฒนาการในการอ่าน มีความรู้และประสบการณ์ในการอ่าน ตลอดจนเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านด้วย

นิตยา ฤทธิโยธี²⁶ อ้าง Harris กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านว่าจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านได้ขยายลักษณะออกไปเรื่อย ๆ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ตามความเปลี่ยนแปลงของบุคคล และความต้องการของสังคม ลักษณะที่เห็นเด่นชัดก็คือ มุ่งพัฒนาในด้านความชื่นชม และรู้คุณค่าในการอ่าน เพื่อให้เกิดความสนใจอันดลารในวรรณกรรมทั้งหลาย ปัจจุบันจุดมุ่งหมายของการอ่านเพื่อให้รู้จักเก็บความคิดจากสิ่งพิมพ์ได้เพิ่มความสำคัญขึ้นมาแล้ว จากจุดมุ่งหมายของการอ่าน และการสอนอ่านตามที่ทราบกันโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว นิตยา ฤทธิโยธี ได้รวบรวมเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อจัดหาประสบการณ์ดีให้คุณประโยชน์นานาชนิดจากการอ่าน
2. เพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจ ทักษะคติ นิสัย และทักษะในการอ่าน

²⁴ฉวีวรรณ จึงเจริญ, เรื่องเดิม, หน้า 10.

²⁵Lyle L. Miller, "Speed Reading in the Seventies," Educational Leadership 30 (April, 1973), 623-627.

²⁶นิตยา ฤทธิโยธี, คู่มือสอนภาษาไทย เกมประกอบการสอนอ่าน, (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516), หน้า 2.

3. เพื่อขยายความคิดเห็นของผู้อ่านให้กว้างขวางออกไป
4. เพื่อให้ชีวิตของผู้อ่านมีคุณค่าและมีความหมายยิ่งขึ้น
5. เพื่อให้บุคคลสามารถนำสิ่งที่อ่านปฏิบัติได้ไปใช้ในชีวิตให้ได้นั่นมากยิ่งขึ้น
6. เพื่อให้เกิดพัฒนาในด้านความเข้าใจในสังคม และความสามารถที่จะใช้การอ่าน เป็นปัญญาที่จะเสาะแสวงหาความรู้
7. เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และปลูกฝังให้รู้จักชื่นชมในคุณค่าของสิ่งที่ทำงานในชีวิต
8. เพื่อจูงใจให้เกิดความสนใจในการอ่าน

จุดประสงค์ในการสอนอ่านแก่เด็กแรกเรียน จุดประสงค์ในการสอนอ่านโดยทั่วไปนอกจากเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ชัดเจน และรวดเร็วแล้ว จุดประสงค์ในการสอนอ่านที่สำคัญที่สุดก็คือ เพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้ความรู้ความสามารถจากการอ่านเพื่อประโยชน์ต่อชีวิตตนเองและสังคม สำหรับจุดประสงค์ในการสอนอ่านแก่เด็กแรกเรียนนั้น วัลลก พุ่มพวง²⁷ ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักถ้อยคำต่าง ๆ และแนะนำให้เด็กเดาการอ่านคำประกอบภาพหรือข้อความในประโยค หรือจากการวิเคราะห์คำนั้น ๆ ว่ามีรูปร่างแตกต่างจากคำอื่นอย่างไร

2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักอ่านคำและประโยคสั้น ๆ และออกเสียงได้ชัดเจน ทั้งยังเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁷วัลลก พุ่มพวง, "การสอนอ่านแก่เด็กเริ่มเรียนในชั่วโมงแรก," เอกสารทางวิชาการหลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา (พระนคร:แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 172.

3. เพื่อช่วยเหลือให้เด็กอ่านไต่คองแล้ว มีทักษะในการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินและสนใจในเรื่องที่ตนอ่าน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
4. เพื่อช่วยเหลือให้เด็กสามารถอ่านหนังสืออื่น ๆ ที่มีความยากง่ายเท่ากับหนังสือแบบสอนอ่าน
5. เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความสามารถในการอ่านเพื่อตอบปัญหาสั้น ๆ และง่าย ๆ ได้
6. เพื่อให้เด็กได้ใช้การอ่านเบื้องต้นเป็นพื้นฐานในการอ่านบทต่อ ๆ ไป
7. เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน มองเห็นความจำเป็นของการอ่าน ตลอดจนรู้จักเลือกหนังสือ อ่าน ตามความสามารถและความสนใจของตน

อย่างไรก็ตาม หลังจากเด็กมีความพร้อมในการอ่านแล้ว ในการสอนอ่านในชั่วโมงต้น ๆ การตั้งวัตถุประสงค์เริ่มแรกที่ทำให้เด็กอ่านค่าง่าย ๆ ออก และเข้าใจความหมายคำที่อ่าน โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับตัวอักษร ก็นับว่าเป็นการเพียงพอแล้ว

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ง. หลักในการสอนอ่าน

Cushenbery²⁸ ได้เสนอแนะหลักในการสอนอ่าน เพื่อให้ครูผู้สอนยึดเป็นแนวปฏิบัติ อันจะทำให้การเรียนการสอนอ่านประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง 5 ประการ คือ

1. การสอนอ่านจะมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการที่จะอ่าน ของนักเรียนแต่ละคน
2. วิธีสอนอ่านที่ถูกตองและเหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถและความจำกัดทางทักษะเบื้องต้นในการอ่านของเด็กนักเรียนแต่ละคน
3. ในการสอนอ่านสำหรับนักเรียนแต่ละคนนั้น ครูควรใช้วิธีการสอนหลายๆวิธี
4. ความพร้อมในการเรียนอ่านของนักเรียนนั้น ย่อมต้องมีทุกระดับชั้น
5. โครงการสอนอ่านในระดับประถม ควรเป็นในรูปของการป้องกันปัญหาของการอ่าน มากกว่าที่จะใช้วิธีแก้ไข ปัญหาในการอ่านที่เกิดขึ้นแต่ละคราว

ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า การอ่านเป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยาการศึกษา การวางแผนหลักสูตร การศึกษาคนควาในเรื่องพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนการแนะแนวเด็ก Heilman²⁹ ได้กล่าวถึงหลักในการสอนอ่านดังต่อไปนี้ คือ

1. การอ่านเป็นขบวนการที่สลับซับซ้อน และย่อมขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนด้วย

²⁸Cushenbery, op. cit. pp. 3-6.

²⁹Arther W. Heilman, Principles and Practices of Teaching Reading 3rd.ed. (Columbus Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company, 1972), pp.4-13.

2. การเรียนอ่านเป็นขบวนการของแต่ละบุคคล การสอนอ่านจะได้ผลก็ต่อเมื่อครูสามารถคิดแปลงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละคน
3. ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งแรกที่ครูควรคำนึงถึง ในการสอนอ่านแก่เด็ก ความแตกต่างที่ครูสามารถมองเห็นได้เด่นชัดคือ ความแตกต่างทางร่างกายหรือความแตกต่างทางพฤติกรรม
4. การสอนอ่านจะต้องคิดว่าเป็นกิจกรรมที่จะต้องสร้างขึ้น เพื่อความเจริญเติบโตของงาม อย่างมีระเบียบแบบแผน ห้องเรียนที่มีสภาพน่าเรียนนั้น ต้องประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่ดี มีอุปกรณ์การเรียนอย่างเพียงพอ มีวิธีการสอนหลาย ๆ วิธีผสมกัน
5. การสอนอ่านที่ถูกต้องโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ต้องอาศัยการวิเคราะห์หรือการตรวจสอบแยกแยะว่า เด็กคนไหนมีความต้องการมากน้อยแค่ไหน เด็กคนไหนเก่งแค่ไหน หรืออ่อนแค่ไหน เช่นบางคนอ่านได้ แต่จับใจความไม่ได้ บางคนอ่านคำที่มีอักษรควบกล้ำไม่ได้ เป็นต้น
6. การวิเคราะห์ขอบบพร่องในการอ่านของเด็ก จะได้ผลดีที่สุดคือเมื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานแนวทาง ในการสอนให้เหมาะสมแก่เด็ก การรู้ขอบบพร่องในการอ่านของเด็ก จะไม่ช่วยให้เด็กเรียนดีขึ้นได้ หากครูไม่นำผลการทดสอบไปใช้เพื่อความมุ่งหมายในการสอน
7. ถ้าในขณะนั้นเด็กขาดความสามารถในการอ่าน ไม่ควรคาดหวังหรือบังคับให้เด็กพยายามอ่านให้ได้
8. การอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องเก็บความหมาย จากสัญลักษณ์ ซึ่งเขียนหรือพิมพ์ขึ้นเป็นถ้อยคำ การอ่านจึงไม่ใช่เฉพาะการออกเสียงใดถูกต้องเท่านั้น แต่จะต้องรู้ความหมายและเข้าใจความ หรือถ้อยคำ จากสัญลักษณ์เหล่านั้นด้วย
9. การใช้เทคนิคการสอน การปฏิบัติ การฝึกฝน อาจได้ผลดีแก่เด็กบาง

กลุ่ม บางคนเท่านั้น ไม่มีวิธีใดจะยกย่องไปกว่าวิธีอื่น ๆ หรือไม่มีวิธีการสอนใดที่สอนโดยผลดีที่สุด ครูที่คิดคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

10. การเรียนอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องพัฒนาให้ต่อเนื่อง เป็นระยะยาวติดต่อกัน เป็นระยะเวลาหลาย ๆ ปี เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ส่วนทัศนคติและนิสัยเป็นสิ่งแรกที่ครูจะต้องปลูกฝังก่อนสิ่งอื่นใด

11. ความพร้อมในการเรียนอ่านจะต้องสอนในทุกระดับชั้น ทุกระดับชั้นในระยะเวลาเริ่มเรียนนั้น ครูจำเป็นต้องตรวจสอบความรู้เดิม ของนักเรียนเสียก่อน ที่จะสอนเนื้อหาใหม่ในชั้นใหม่

12. กระบวนการเรียนในระยะแรกนั้นก็คือ เด็กจะต้องได้รับคำแนะนำให้รู้จัก สังเกตและเรียนคำโดยตนเอง คำที่เด็กควรเรียนรู้ในระยะแรก ๆ นั้น ควรเป็นคำคุ้นเคย

13. หากเด็กมีปัญหาทางอารมณ์ที่ไม่สามารถจะเรียนในชั้นขณะนั้นได้ ควรให้เด็กหยุดเรียนเสียระยะหนึ่งก่อน เมื่อได้รับการบำบัดให้ทุเลาแล้ว จึงค่อยให้เด็กกลับมาเรียนใหม่

14. การอ่านเป็นขบวนการทางภาษา เด็กนักเรียนที่ฝึกอ่านควรจะได้เข้าใจพื้นฐานความสามารถของตนเองที่มีต่อภาษา และพยายามหาทางปรับปรุง เพื่อให้มีพัฒนาการเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ

15. เด็กที่มีความสามารถ ในการอ่านเกินระดับชั้นที่กำลังเรียน ควรได้รับความสนับสนุนจากครู โดยให้ได้อ่านหนังสือในระดับสูงขึ้นไป ในทำนองเดียวกันเด็กที่มีความพร้อม ความสนใจ หรือความต้องการในการอ่านน้อย ครูควรกระตุ้น หรือสร้างสถานะการณ์ให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน การเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกหนังสืออ่านเองตามที่ตนชอบจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เขาเกิดความรักในการอ่านและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่านหนังสือได้

จ. วิธีการสอนอ่านแบบต่าง ๆ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า การสอนอ่านมีหลายวิธี ทั้งนี้เพราะไม่มีวิธีการสอนอ่านวิธีใดที่จะสมบูรณ์แบบในตัวเอง หรือไม่มีวิธีการสอนใดที่มีประสิทธิภาพที่สุดมากกว่าวิธีการสอนอ่านแบบอื่น ๆ เพราะการสอนอ่านแต่ละวิธีนั้น ย่อมเหมาะสมหรือใช้ได้นลดี เฉพาะในแต่ละสภาพการณ์ เหตุการณ์แวดล้อม หรือสภาพของเด็กแต่ละคน เพราะเด็กย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความพร้อม ทักษะ ทักษะ และประสบการณ์ครูสอนอ่านที่ดี จึงควรรู้และทำความเข้าใจในวิธีสอนทุก ๆ วิธี

ฉวีวรรณ จึงเจริญ³⁰ ได้รวบรวมวิธีการสอนอ่านแนวต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ครูผู้สอนต่อไปนี้คือ

1. แนวการสอนอ่านโดยยึดหลักภาษาศาสตร์ (Linguistic Approach) เป็นแนวการสอนที่คำนึงถึงหลักของภาษาว่า ภาษาคือเสียงพูด ภาษาเขียนต่างจากภาษาพูด องค์ประกอบของภาษาคือ หน่วยเสียง หน่วยคำ หน่วยกลุ่มคำ กลุ่มคำอาจเป็นวลีหรือประโยค วิธีสอนแบบนี้ต้องพยายามเน้นให้เด็กได้สังเกต และค้นพบ แยกแยะหลักเกณฑ์ กฎเกณฑ์ของหน่วยเสียงได้เอง มากกว่าเป็นการสอนให้ท่องจำ
2. แนวการสอนโดยใช้ภาพประกอบการสอน (Learning through the Pictures) เป็นวิธีสอนที่ใช้ภาพสัมพันธ์กับคำ หรือประโยค ซึ่งเป็นการอธิบายช่วยให้เด็กเรียนง่าย เช่น ใช้บัตรคำ ที่มีทั้งรูปภาพ และคำ
3. การสอนอ่านโดยยึดหลักพัฒนาการของเด็ก (Child Development Approach) เป็นวิธีที่คล้ายกับวิธีเสนอตอบเพื่อสนองความสนใจ ความอยาก ความสนใจของเด็ก โดยถือว่าการจัดกิจกรรมแบบ responsive approach เป็นส่วนหนึ่งของ

³⁰ฉวีวรรณ จึงเจริญ, แนวการสอนอ่านสำหรับชั้นอนุบาลเด็กเล็กประถมปีที่ 1 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516), หน้า 1-6.

การพัฒนาการอ่านของเด็ก ซึ่งต้องทำควบคู่ไปกับปัจจัยทางด้านอื่น ๆ คือสภาวะทางร่างกาย ทางจิตใจ การสอนโดยวิธีนี้ ถือว่าพื้นฐาน 2 อย่าง คือความเจริญเติบโตและพัฒนาการในตัวเด็ก และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นฐานที่ก้าวไปสู่การพัฒนาการทางการอ่าน

4. แนวการสอนโดยวิธีการพูด (Oral Language Method) วิธีการสอนจากภาษาพูด โดยอาศัยจากการฟัง นับว่าเป็นวิธีการสอนที่ประสบความสำเร็จวิธีหนึ่ง ที่นำไปสู่การเรียนรู้ภาษาอ่าน ภาษาเขียน ในขั้นต่อไป การพูดของบิดา มารดา ญาติพี่น้อง เพื่อน ๆ ที่ใกล้ชิด จะช่วยสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางภาษาแก่เด็กเป็นอย่างดี ทั้งในด้านส่งเสริมความคิด ความฉลาด อันเป็นพื้นฐานต่อการเรียนอ่านของเด็ก ๆ

5. การสอนโดยยึดหลักวิธีเทียบเสียงหรือการสอนแจกลูก (Phonic Approach) วิธีนี้เริ่มต่อเมื่อ เด็กเฝ้าจับคำ หรืออ่านคำมาแล้วระยะหนึ่ง ซึ่งมีประมวลคำมากพอควร ที่สามารถจะใช้คำที่อ่านมาแล้วนี้ไปเทียบเสียงเพื่ออ่านคำใหม่ ๆ โดยตัวคนเดียว เช่น เด็กเคยอ่าน คำว่า กิน มาแล้ว เมื่อพบคำว่า บิน หรือ ดิน ก็จะสามารถใช้คำ กิน เป็นแนวเทียบเพื่ออ่านคำ บิน ดิน ด้วยตัวเอง จุดมุ่งหมายในการอ่านด้วยวิธีนี้คือ ให้เด็กอ่านคำโดยตัวคนเดียวและจดจำคำได้ดีขึ้น เพื่อช่วยในการเขียนเฉพาะคำที่มีรูปร่าง ๆ

6. การสอนอ่านโดยการสะกดคำ (Spelling Method) เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจหลักเกณฑ์ของการเรียงลำดับอักษรภายในคำหนึ่ง เพื่อช่วยให้สามารถอ่านออกเสียงคำต่าง ๆ ได้ชัดเจน ถูกต้องยิ่งขึ้น และช่วยให้เด็กสามารถเขียนคำเหล่านั้นได้ถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้นด้วย เช่น กิน สะกดคำ เป็น กอ - อี - นอ - กิน การสอนด้วยวิธีนี้มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ สอนให้สามารถอ่านคำยากได้ด้วยตนเอง และสอนให้สามารถเขียนคำได้แม่นยำ

7. แนวการสอนโดยยึดหลักความรู้สึกรู้จักที่มีต่อตัวตน (Organic Approach) วิธีสอนอ่านแบบนี้จะเริ่มด้วย คำที่เด็กสนใจ อยากรู้ ก่อน เช่น คำว่า พ่อ แม่ พี่น้อง และอื่น ๆ เพราะคำเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กเนื่องจากในชีวิต

ในชีวิตประจำวัน เด็ก มีพ่อ แม่ พี่ น้อง ฉะนั้น เด็กจึงต้องการทราบคำเหล่านี้

8. แนวการสอนโดยยึดพฤติกรรมโต้ตอบ หรือสนองตอบสิ่งแวดล้อม (Responsive Environment Approach) ซึ่งคล้ายวิธี Organic Approach คือความสำคัญอยู่ที่การจัดกิจกรรมการสอน เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เพราะฉะนั้นการสอนอ่านตามแนววิธีนี้ ครูต้องมีวัสดุอุปกรณ์การสอนอ่านมาก ๆ เช่น รูปภาพ หนังสือภาพ บัตรคำ แผ่นป้าย ภาพชุด เรื่องราว นิทาน แผ่นเสียง และเครื่องบันทึกเสียง

9. แนวการสอนโดยวิธีจัดอันดับการอ่านพื้นฐานจากง่ายไปสู่ยาก (Basal Reader) เป็นวิธีการสอนที่รวบรวมเอา วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี ไว่ควยกัน ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือวิธีการเปรียบเทียบเสียง เอามาช่วยการเรียนเกี่ยวกับการเทียบเสียงสระ ในระยะเริ่มเรียน และแนววิธีอื่น ๆ นำมาใช้ร่วมกัน เป็นการปูพื้นฐานทางการเรียนภาษาของเด็ก แนวการสอนด้วยวิธีนี้ เริ่มต้นด้วยคำที่มองเห็นจากรูปภาพ (Sight Word) หรือที่เรียกว่า Look Say และมีคำศัพท์อยู่ในวงจำกัด ของแต่ละระดับชั้นเรียน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กได้เรียนด้วยวิธีนี้ เด็กอาจจะเพิ่มพูนศัพท์ให้กับตนเองได้บ้าง

ข. ความพร้อมในการอ่าน

เราจะ เริ่มสอนอ่านแก่เด็กเริ่มเรียนเมื่อไร คำตอบที่ง่ายที่สุดก็คือ เมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะอ่านนั่นเอง ความพร้อมในการอ่านหมายถึงการที่เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ จนสามารถหรือพร้อมที่จะเรียนอ่านได้ ความพร้อมในการอ่านขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ

Dechant³¹ กล่าวว่าองค์ประกอบที่ทำให้เด็กเกิดความพร้อมในการอ่านมี

³¹ Emerald V. Dechant, Improving the Teaching of Reading

กิ่งนกอ

1. ทักษะในการฟังและพูด
2. ความสามารถในการแยกสิ่งที่มองเห็นได้ว่าเป็นอะไรแตกต่างจากสิ่ง

อื่นอย่างไร

3. ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร
4. ทักษะในการคิด
5. ทักษะการรู้ความหมายของคำ
6. ความสามารถในการแยกเสียงที่ไต่กัน ว่าแตกต่างกันอย่างไร
7. ความสามารถในการเคลื่อนย้ายสายตาจากซ้ายไปขวา
8. ทักษะในการบอกลักษณะสิ่งที่ได้เห็น
9. มีจำนวนคำศัพท์คุ้นตามาก

Tidyman, Smith and Butterfield³² อ่าง Bond and

Wagner

ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความพร้อมในการอ่านของเด็กได้แก่

1. ความพร้อมทางสมอง
2. ความพร้อมทางร่างกาย
3. ความพร้อมทางอารมณ์และสังคม
4. ความพร้อมทางการศึกษา

Cushenbery³³ ได้กล่าวถึงสิ่งที่จะทำให้เกิดความพร้อมในการอ่านคือ

1. การพัฒนาทางสังคม
2. ความสามารถทางสมอง

³²Willard F. Tidyman, Charlene Weddle Smith and Marguerite Butterfield, Teaching the Language Arts 3rd.ed. (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1969), p.110.

³³Cushenbery, op. cit. pp. 12-15.

3. ประสบการณ์เดิม

4. บุคลิกภาพ

Heilman³⁴ ได้เสนอแนะวิธีที่จะทราบว่าเด็กมีความพร้อมที่จะเรียน

อ่านดังนี้คือ

1. สามารถบอกหรือชี้รูปภาพต่างๆตามที่ครูสั่งได้ถูกต้อง
2. สามารถแยกแยะสิ่งที่มองเห็นได้ว่าเป็นอะไรแตกต่างจากสิ่งอื่นอย่างไร
3. สามารถลากเส้น หรือวาดรูปคนได้
4. มีความเข้าใจประโยค หรือคำพูดที่ได้ฟัง
5. สามารถนับและเขียนจำนวนเลขได้
6. สามารถที่จะจำคำศัพท์ที่ได้ฟัง หรือได้เห็นมา
7. สามารถลอก หรือคัดลอกสิ่งต่างๆตามแบบได้
8. สามารถแยกเสียงที่ได้ยินได้ว่า เป็นเสียงอะไร แตกต่างจากเสียงอื่น

อย่างไร

ซ. ปัญหาการอ่านของเด็ก

Anderson³⁵ ได้กล่าวถึงปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอ ระหว่างการอ่าน

หนังสือของเด็ก ดังนี้คือ

1. อ่านหลงบรรทัด
2. ขณะอ่านในใจมักทำปากขมุบขมิบ
3. อ่านกลับพยางค์
4. ขณะอ่านออกเสียง จะออกเสียงเบาเกินไป
5. สามารถอ่านได้ แต่ไม่เข้าใจความหมายของคำหรือประโยคที่อ่าน
6. เมื่ออ่านเสร็จแล้ว ก็ลืมความหรือเรื่องราวที่ได้อ่าน

³⁴Heilman, op. cit. p. 114.

³⁵Paul S. Anderson, Language Skills in Elementary

อาไฟ สุจริตกุล³⁶ ได้กล่าวถึงปัญหาในการอ่านของเด็กไทยอันเป็นข้อบกพร่องที่พบบ่อยมากคือ

1. อ่านช้า กล่าวคืออ่านได้ประมาณทีละ 20-30 คำ สาเหตุเพราะได้รับการสอนมาไม่ถูกวิธี
2. อ่านย้อนหน้าย้อนหลัง ทำให้เสียเวลา
3. อ่านกลับ ส่วนมากเป็นกับเด็ก ๆ ที่มีประสาทตาทำงานสับสน เช่น กอม อ่านเป็น นอก
4. อ่านข้าม เช่น ประโยคว่า "เขาเป็นเด็กไม่ดี" อ่านเป็น "เขาเป็นเด็กดี"
5. อ่านผิดความเพราะแยกคำผิด หรือเว้นวรรคในที่ไม่ควรเว้น เช่น ประโยคว่า "รองเท้าแบบนอก" อ่านเป็น "รองเท้า -แบ-น-อก"
6. ขอบกพร่องในด้านทักษะการอ่าน ๆ เช่น อ่านแยกพยางค์ อ่านทีละคำ อ่านดู อ่านขาด
7. ขอบกพร่องในการออกเสียงไม่ชัด เช่น ออกเสียงพยัญชนะ ร เป็น ล พยัญชนะ ช เป็น ซ

๗ สาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนอ่านของเด็ก

แม้ว่าครูผู้สอนได้พยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาทักษะพื้นฐาน ในการเรียนอ่านของเด็กก็ตาม แต่ก็มีเด็กบางกลุ่มไม่สามารถจะบรรลุผลตามที่ครูคาดหวัง เด็ก ๆ พวกนี้มักเป็นพวกที่พิการทางร่างกาย ขาดประสบการณ์ มีปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาบางอย่างครูสามารถแก้ไขได้ แต่บางปัญหาก็สุดวิสัยของครู จำเป็นจะต้องพึ่งแพทย์ นักจิตวิทยา แต่ก่อนที่จะถึง

---

³⁶อาไฟ สุจริตกุล, "การสอนเพื่อซ่อมเสริม," เอกสารประกอบทางวิชาการ หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์วงศ์สว่างการพิมพ์, 2516), หน้า 222-225.

ชั้นนี้ ครูควรรู้ถึงสาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนอ่านของเด็ก Monroe and Rogers³⁷ ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนอ่านของเด็กดังนี้คือ

1. ปัญหาทางอารมณ์ ปัญหานี้มีผลเนื่องมาจากการที่เด็กไม่สามารถอ่านหรือจำบทเรียนได้ และครูก็ทำโทษ ทำให้เด็กก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน และในที่สุดก็หนีโรงเรียน

2. ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนมือเขียนจากมือซ้ายไปขวา

3. ปัญหาที่เกิดจากความพิการทางสายตา

4. ปัญหาที่เกิดจากการพิการทางประสาทหู

5. ปัญหาที่เกิดจากโรคประสาท

6. ปัญหาการขาดโรงเรียน

7. ปัญหาทางภาษาและสภาพสังคมที่บ้าน

๗. กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนอ่าน

นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้พยายามหาวิธีการที่จะปรับปรุงการสอนอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และพบว่าการสอนอ่านที่ใดคนหนึ่ง มีไต่อยู่ที่การสะกด การรันต์ หรือ

³⁷Marion Monroe and Bernice Rogers, Foundations For

Reading (New Jersey: Scott Foresman and Company, 1964), pp.143-176.

แบบเรียนที่ใช้ในการสอนอ่านแต่เพียงเท่านั้น หากมีปัจจัยที่สำคัญอย่างอื่นอีก อาทิ เช่น อุปกรณ์การสอน ที่เร้าใจเด็ก การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการอ่านของเด็ก กิจกรรม หรือประสบการณ์ที่จะช่วยส่งเสริมในการสอนอ่าน Bruan³⁸ ได้เสนอแนะกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการ เรียนอ่านดังนี้ คือ

1. บ้ายประกาศ หรือข้อความต่าง ๆ ที่ครูคิดประกาศให้เด็กอ่าน ในห้องเรียน หน้าห้องเรียน หรือในบริเวณโรงเรียน
2. ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูคิดไว้ให้นักเรียนยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ตลอดจนแนวทางในการ เรียนแต่ละวิชา
3. เกมต่าง ๆ เกมฝึกการอ่านและการสะกดคำซึ่งมีมากมายหลายอย่าง ครูสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมตามวัยและระดับชั้นเรียน
4. แผนภูมิที่เขียนจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่นการแข่งขันกีฬา การทดลอง วิทยาศาสตร์ การศึกษานอกสถานที่ และอื่น ๆ
5. คำที่เป็นปัญหา คำปริศนาที่นักเรียนอ่านพบในหนังสือ ครูควรหยิบยกออกมาเขียนไว้บนแผนภูมิ หรือบัตรคำ เพื่อให้เด็กอ่าน หรือลอกลงสมุด
6. ตารางสอน หรือแผนปฏิบัติงานของห้องเรียน รายชื่อคณะกรรมการห้องเรียน ครูควรคิดประกาศให้เด็กได้เห็นได้อ่านทั่วถึงกัน
7. คำประกาศ แผนปลิว หรือใบโฆษณาสินค้า ที่มีสีสันสวยงาม ควรนำมาติดไว้ในห้องเรียน เพื่อเป็นกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะอ่าน
8. แผนป้าย หรือกระดาน ควรมีไว้ให้เด็กได้มีโอกาสขีดเขียน หรือวาดรูปตามที่ตนชอบ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนและอ่านอย่างมีอิสระ

---

³⁸ Carl Braun, "Fostering a Need To Read," The Elementary School Journal, 72(December, 1971), 132-141.

ช. การเขียน

รายงานการวิจัย

สมประสงค์ สถาปิตานนท์³⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างแบบทดสอบเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำของนักเรียนใน 11 โรงเรียน ในภาคศึกษา 1 ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนตกซ้ำชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,642 คน จากโรงเรียนประชาบาลและเทศบาลรวม 11 โรงเรียน ในภาคศึกษา 1 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือแบบทดสอบการเขียนสะกดคำทั้งหมด 60 ข้อ เป็นคำนาม 30 ข้อ คำกริยา 30 ข้อ คละกัน โดยเรียงตามลำดับยากง่าย ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กหญิงมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงกว่าเด็กชาย
2. เด็กที่มีวัยต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำใกล้เคียงกัน
3. เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงกว่าเด็กตกซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างเห็นได้ชัดเจน

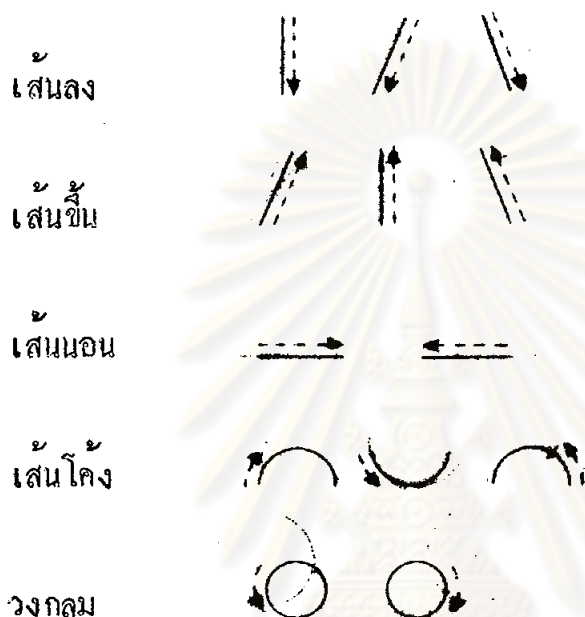
พูนสุข บุญสวัสดิ์⁴⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลีลาการเขียนอักษรไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียน" โดยผู้วิจัยได้รวบรวมเส้นซึ่งเป็นส่วนประกอบของตัวอักษรไทยแบบต่าง ๆ โดยคัดเส้นที่ซ้ำกันออก แล้วนำมาสร่างเป็นแบบทดสอบ เพื่อนำไปวัดเวลาที่ใช้ในการเขียนเส้นแต่ละเส้น ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง จำนวนแห่งละ 20 คน รวม 100 คน เป็นชาย 50 คน และหญิง 50 คน อายุระหว่าง 3-5 ปี ผลการวิจัยปรากฏ

³⁹ สมประสงค์ สถาปิตานนท์, "การสร้างแบบทดสอบเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำของนักเรียนใน 11 โรงเรียนในภาคศึกษา 1" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507).

⁴⁰ พูนสุข บุญสวัสดิ์, "ลีลาการเขียนอักษรไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา แผนกวิชาประถมศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2514).

กิ่งนี้คือ

เส้นที่เด็กจำเป็นต้องฝึกหัดเขียนก่อนเรียนเขียนอักษรไทย ทั้งหมด 13 แบบ ซึ่งเรียงลำดับเส้นที่ใจเวลาในการเขียนจากน้อยไปหามาก หรือจากเส้นที่เขียนง่ายไปหายากดังนี้

ชาวเลิศ เลิศโอฬาร⁴¹ ได้ทำการวิจัยขนาดตัวอักษรไทยที่ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนสำหรับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยบัตรคำ 6 ขนาดตัวอักษร ขนาด 10 คำ รวมทั้งสิ้น 10 บัตร แผนภูมิ 2 ชุด และแผนภาพ 3 ชุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴¹ ชาวเลิศ เลิศโอฬาร, "ขนาดตัวอักษรไทยที่ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนสำหรับชั้นประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาสัตตศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

ในชุดหนึ่ง ๆ จะมี 6 แผ่น ๆ ละ ขนาดตัวอักษร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 473 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ

ขนาดตัวอักษรไทยที่ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนในระดับชั้นประถมศึกษาที่เหมาะสม และเป็นขนาดที่เล็กที่สุดที่ยังสามารถมองเห็นได้ชัดเจน เมื่อมองจากระยะห่างจากตัวอักษร ทั้ง 3 ระยะ มีดังนี้คือ

ก. ที่ระยะดู 4 เมตร ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม สูง 1.00 ซม. กว้าง 0.67 ซม. และ ความหนาของเส้นอักษร 0.22 ซม.

ข. ที่ระยะดู 6 เมตร ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม สูง 1.50 ซม. กว้าง 1.00 ซม. และ ความหนาของเส้นอักษร 0.33 ซม.

ค. ที่ระยะดู 8 เมตร ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม สูง 1.75 ซม. กว้าง 1.17 ซม. และ ความหนาของเส้นอักษร 0.39 ซม.

วรรณิ โสภประยูร⁴² ได้ทำการศึกษาความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตน้ำทิพย์ และ โรงเรียนคาราคาม โรงเรียนละ 30 คน รวม 60 คน เป็นชายและหญิง อย่างละเท่ากัน อายุเฉลี่ย 7.5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคืออักษรไทยแบบต่าง ๆ และแบบทดสอบจับเวลาในการเขียนพยัญชนะไทยของเด็ก ซึ่งคอนบนเป็นภาพที่มีความสัมพันธ์กับพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ เพื่อให้เด็กสนใจในการฝึกเขียนพยัญชนะคอนล่างเป็นบรรทัดที่มีเกณฑ์ความกว้างของเส้นบรรทัดเท่ากับความสูงของพยัญชนะไทย คือ 1 ซม. และมีความกว้างของพยัญชนะ เท่ากับ 0.6 ซม. โดยมีพยัญชนะ 4 ตัวเขียนไว้

⁴²วรรณิ โสภประยูร, "ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

สำหรับให้เด็กเขียนตาม การวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วงเวลาในการเขียนพยัญชนะไทยแต่ละกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทย ขึ้นอยู่กับทิศทางของเส้น จำนวนเส้น และความยาวของเส้นที่ประกอบเป็นพยัญชนะนั้น
3. การเรียงพยัญชนะไทยจากกลุ่มที่เขียนง่ายไปหายากตามระดับวุฒิภาวะของเด็กดังนี้

พวง่าย ได้แก่ ก จ, ว ร ช, บ ป ฬ, ก ฉ ฎ
 พวงปานกลาง ได้แก่ ฝ พ ผ ฟ ย พ ค ฅ ฑ ฒ ฑ
 ข ฃ ฅ ฆ, ม น ฆ ฌ,
 ล ส, อ ฮ
 พวงยาก ได้แก่ ญ จ ฉ ช, ซ ฌ ญ

นันทา เนียมศรีจันทร์⁴³ ได้ทำการวิจัยทดลองสอนเรียงความชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ฟิล์มสตริป เพื่อเปรียบเทียบวิธีสอนเรียงความโดยใช้ฟิล์มสตริปกับวิธีสอนแบบเดิมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 242 คน โดยคัดเว็อกไว้ห้องละ 15 คน เหลือจำนวน 90 คน จากนั้นก็ทำการทดสอบทางสถิติปัญญาควยข้อทดสอบเชาวนปัญญา จากผลการทดสอบแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 45 คน โดยสอนเรียงความแบบวิธีเดิมกลุ่มหนึ่ง และสอนแบบวิธีใช้ฟิล์มสตริปอีกกลุ่มหนึ่ง การวิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ

⁴³นันทา เนียมศรีจันทร์, "การทดลองสอนเรียงความชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ฟิล์มสตริป," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

ผลการเรียนเรียงความของกลุ่มที่ใช้วิธีสอนโดยใช้ฟิล์มสตริปกับกลุ่มที่ใช้วิธีสอนแบบเดิม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การสอนแบบเดิมได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการสอนโดยใช้ฟิล์มสตริปเล็กน้อย

ภัทรา ตูลาชนะ⁴⁴ ได้ทำการวิจัยการฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในการสอนวิชาการเขียนภาษาไทย ซึ่งเป็นโครงการวิจัยชาวเขาในปีที่ 2 ของแผนการศึกษา ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือในการวิจัยได้แก่หลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียนซึ่งสร้างขึ้นใหม่ คู่มือครู แบบทดสอบ แบบประเมินผล การฝึกสอนแบบนิเทศการศึกษาแบบปรับนับปรับปรุงจากระบบของแฟลนเคอร์ส แบบประเมินผลหนังสือแบบเรียน และแบบสำรวจความมั่นใจของผู้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอน โดยนำเครื่องมือดังกล่าวไปทดลองฝึกอบรมกับตัวอย่างประชากร ที่เป็นชาวเขาต่าง ๆ จำนวน 55 คน ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ใช้เวลาในการวิจัย 3 เดือน ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการของผู้รับการฝึกอบรมด้านวิชาการและความสามารถในการสอบอยู่ในเกณฑ์ดี
2. พื้นฐานการศึกษา และสถานภาพของผู้รับการฝึกอบรมไม่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในการสอน

ผู้รับการฝึกอบรมมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยที่กำหนดค่าให้อยู่ในเกณฑ์ดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁴ภัทรา ตูลาชนะ, "การฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในการสอนวิชาการเขียนภาษาไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

หลักและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนเขียน

การเขียนคือการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ออกมาทางเครื่องหมาย สัญลักษณ์ และตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ ในการสอนภาษาถือว่าการเขียนเป็นทักษะที่ต้องสอน หลังจากผู้เรียนมีทักษะการฟัง การพูดและการอ่านเป็นพื้นฐานพอสมควรแล้ว เพราะการเขียนเป็นขบวนการที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน จำเป็นจะต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วเป็นพื้นฐาน

Olivia⁴⁵ กล่าวว่า การเขียนภาษาต่างประเทศมีหลายประเภท กล่าวคือ ประเภทของการเขียนที่ต้องฝึกให้แก่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งได้แก่การเขียนตัวอักษร ภาษานั้นการแปล การเขียนเรียงความแบบควบคุม (Controlled Composition) และการเขียนเรียงความแบบเสรี (Free Composition)

Lado⁴⁶ ได้แบ่งการเขียนภาษาต่างประเทศออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การฝึกเขียนตัวอักษร
2. การลอกข้อความจากแบบเรียนหลังจากการสอน
3. การถ่ายทอดสิ่งที่ได้ยินและได้เห็นเป็นตัวอักษร
4. การเขียนเรียงความ
5. การเขียนวรรณคดี

⁴⁵Peter F. Olivia, The Teaching of Foreign Language (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1965), p.135.

⁴⁶Robert Lado, Language Teaching A Scientific Approach (New York: McGraw-Hill, Inc., 1964), pp.143-144.

Syoc⁴⁷ ได้ให้ความเห็นว่าการเขียนภาษาต่างประเทศมี 2 ประเภท คือ การฝึกกลไกในการคัดลายมือ หรือเขียนให้ได้เหมือนตัวพิมพ์ ทั้งนี้หมายถึงการเรียงตัวหนังสือการใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเขียนตัวหนังสือให้ตรงบรรทัด และการฝึกฝนให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดเห็นในการเขียน

Gray⁴⁸ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า นอกโรงเรียนเด็กเขียนเพื่อเขียนชื่อตนเองลงบนสิ่งของหรือสมบัติของตนเอง เขียนจดหมายถึงเพื่อน ๆ และญาติพี่น้อง เขียนคำอวยพร และคำเชื้อเชิญมิตรสหาย เขียนชื่อรูปภาพและเขียนบรรยายรูปภาพที่ตนวาด

รองรัตน์ อิศรภักดี⁴⁹ กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า การเขียนเป็นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ รองจากการอ่าน นักเรียนต้องอาศัยการเขียนในการทำแบบฝึกหัด จดบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้ที่ได้เรียน หรือย่อสรุปเพื่อประโยชน์ในการจดจำ และเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นของตน เพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

ก. จุดมุ่งหมายในการสอนเขียน

Burn, Broman and Lowe⁵⁰ กล่าวว่า การเขียนคือเครื่องมือการสื่อสาร

⁴⁷Bryce Van Syoc, แนววิธีสอนภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์สำหรับประเทศไทย, แปลจาก Method of Teaching English as a Foreign Language with particular Reference to Speakers of Thai, โดยคมคาย จงเจริญสุข (พระนคร: โรงพิมพ์สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย) หน้า 123.

⁴⁸William S. Gray, The Teaching of Reading and Writing (Chicago: Scott, Foresman and Company, 1965), p.209.

⁴⁹รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อุบุษยา, "การสอนเขียน," วิธีสอนภาษาไทยตอน 1, (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), หน้า 108.

⁵⁰Paul C. Burn, Betty L. Broman, and Alberta L. Lowe, The Language Arts in Childhood Education, 2 nd.ed. (Chicago: Ran McNally and Company, 1971), p.335.

และเน้นว่าความมุ่งหมายในการสอนเขียนและการคัดลายมือ ก็คือเพื่อให้เด็กคัดตัวอักษร
ได้ชัดเจน เป็นระเบียบ อ่านง่าย และเพื่อถ่ายทอดความสามารถ

คีลา จายนีย์โยธิน⁵¹ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายอันสำคัญประการหนึ่งของการเขียน
ก็คือการเขียนลายมือได้เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เพราะการเขียนเป็นสื่อสัมพันธ์
ของความคิดอย่างหนึ่ง คีลา จายนีย์โยธิน ได้กล่าวเน้นต่อไปอีกว่าการที่จะให้สื่อความคิด
เป็นผล ผู้อ่านจะต้องแปลความหมายของตัวอักษร ที่ผู้เขียนไว้นั้น เป็นที่เข้าใจได้เสียก่อน
การเขียนลายมือให้ชัดเจน สามารถให้ผู้อ่านได้ถูกต้องตามอักษร จึงเป็นความสำคัญ
ประการแรกของการเขียน

อัมพร สุขเกษม⁵² อ้าง Green and Betty กล่าวถึงจุดมุ่งหมาย
ในการสอนเขียนจากหนังสือ Development Language Skills in the
Elementary School ดังนี้

1. ให้นักเรียนรู้จักทำนั่ง รู้จักวิธีเขียน และใช้เครื่องเขียนได้ถูกต้อง
2. ให้นักเรียนเขียนได้เรียบร้อย เขียนได้ถูกต้อง อ่านง่าย เขียนได้รวดเร็ว
3. ให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากการเขียนแสดงความคิดเห็น
4. เพื่อให้นักเรียนได้ตอบสนองความต้องการทางการเขียนของตนเอง
5. ให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในลายมือของตน และมีการประเมินผลการ
เขียนด้วยตนเอง และมีการปรับปรุงลายมือของตนเองอยู่เสมอ

ข. ความพร้อมในการเรียนเขียน

เป็นที่ทราบโดยทั่วกันแล้วว่าเด็กจะเรียนเขียนได้ก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะ
เขียนนั่นเอง ความพร้อมในการเขียนหมายถึงการที่เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ จนสามารถ

⁵¹คีลา จายนีย์โยธิน, "ลายมือและการคัดลายมือ," ศูนย์ศึกษา 2 (กุมภาพันธ์, 2507), หน้า 21.

⁵²อัมพร สุขเกษม, "การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเรียน, ประชาศึกษา 3 (ตุลาคม, 2511), 151-152.

ที่จะเขียนได้ เช่น สามารถบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อได้ สามารถจำตัวอักษรได้อย่างแม่นยำ และมีประสบการณ์ต่างภาษาพอสมควร พร้อมทั้งมีทักษะในการฟัง พูด อ่านมาก่อนพอสมควร

Burn, Broman and Lowe⁵³ อ้าง Betty ได้ให้ความเห็นว่าการที่จะทราบได้ว่าเด็กมีความพร้อมที่จะเรียนเขียนนั้น ก็โดยเด็กแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้คือ

1. เด็กมีความสนใจที่จะหัดเขียนชื่อของตนเอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับ
2. สามารถบังคับกล้ามเนื้อมือในการจับ หรือใช้กรรไกร สีแท่งดินสอ กวาดแปรงระบายสี ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกและคล่องแคล่ว
3. สามารถคัดลอกกรุปทรงเรขาคณิต หรือรูปที่มีลักษณะคล้ายตัวอักษร
4. มีความต้องการหรือสนใจที่จะเรียนเขียน

พูนสุข บุญสวัสดิ์⁵⁴ ได้อ้าง สีลา จายนีย์โยธิน ว่าสิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนเขียนของเด็กมี 7 ประการคือ

1. การรับรู้ควยสายตา
2. ความสามารถในการควบคุมระบบกล้ามเนื้อ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตา
4. ความพร้อมทางอารมณ์
5. ความพร้อมทางสังคม
6. สมรรถภาพในการใช้ภาษาพูด
7. ความเข้าใจความหมายของศัพท์ต่าง ๆ

กิจกรรมในการฝึกความพร้อมในการสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเรียน

⁵³Burn, Broman and Lowe, op. cit. p.337.

⁵⁴พูนสุข บุญสวัสดิ์, เรื่องเดิม หน้า 12.

พูนสุข บุญยสวัสดิ์⁵⁵ อัง Anderson ได้เสนอแนะกิจกรรมเพื่อฝึกความพร้อมในการเขียนเป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 ฝึกกล้ามเนื้อและฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียน ได้แก่การให้เด็กเล่นของเล่นต่าง ๆ เช่น ตีกระทบค้ายกรรไกร จักโต๊ะ บันดินเหนียว ฝึกการเขียนด้วยชอล์ค ฯลฯ

แบบที่ 2 เพิ่มความสามารถในการใช้ภาษาของเด็ก โดยมีความเห็นว่าการที่เด็กจะเขียนได้นั้น เด็กจะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์ในการใช้ภาษา และแสดงความคิดเห็นมาก่อน

แบบที่ 3 โดยให้เด็กฝึกฝนพื้นฐานทางการเขียนโดยตรง โดยให้เขียนบนกระดาษคำก่อน เพื่อให้เด็กมีอิสระในการเขียน และสิ่งที่ทำให้เด็กเขียนก็แล้วแต่ความต้องการของเด็กเอง

ค. หลักในการสอนเขียนหรือคัดลายมือ

Shane และเพื่อน⁵⁶ ได้เสนอแนะหลัก ในการสอนเขียนหรือคัดลายมือ ดังต่อไปนี้คือ

1. การเริ่มเขียนหรือคัดลายมือนั้น ควรให้เด็กได้เขียนโดยอิสระ เขียนตัวโตโดยไม่ต้องมีบรรทัดบังคับ อาจเขียนบนกระดาษคำด้วยชอล์ค หรือเขียนบนกระดาษที่ไม่มีบรรทัด เพราะขณะนี้เด็กยังไม่สามารถบังคับกล้ามเนื้อเพื่อทำงานที่ละเอียดได้
2. ระยะช่องไฟระหว่างตัวอักษร ครูควรทำเครื่องหมายให้เด็กได้เขียนตาม เพราะเด็กวัยนี้ไม่สามารถเขียนเว้นระยะได้สม่ำเสมอ โดยไม่มีสิ่งอื่น ๆ คอยช่วย
3. เมื่อเด็กมีพัฒนาขึ้นบ้างแล้ว ควรให้เด็กใช้กระดาษที่มีบรรทัดที่มีขนาดสูง

⁵⁵พูนสุข บุญยสวัสดิ์ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁵⁶Harold G. Shane and Others, Beginning Language Arts with Children (Ohio: Charles E. Merrill Books, Inc., 1961), pp.48-50.

ประมาณ 1 นิ้ว หรืออาจใช้กระดาษหรือสมุดที่มีรอยประเพื่อเป็นแนวทางในการลากเส้นตัวอักษร ที่มีขนาดสูง ต่ำ ต่างกัน

4. ครูควรพิมพ์ตัวอย่างตัวอักษรให้เด็กได้ดูเวลาเขียนหรือคัดลายมือทุก ๆ วัน เพราะการที่เด็กต้องถ่มเขียนและเงยหน้าขึ้นของกระดานบ่อย ๆ นั้น อาจเป็นอุปสรรคต่อการเขียน เช่น ลากเส้นตัวอักษรไม่ตรง เพราะความสัมพันธ์ระหว่างสายตากับมือยังไม่ดีพอ

5. เมื่อเด็กได้ใช้กระดาษเป็นอุปกรณ์ในการเขียนแล้ว ดินสอที่ใช้เขียนในระยะนี้ควรเป็นดินสอที่มีไส้โต ๆ แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยพบว่าขนาดของไส้ดินสอที่เหมาะสมในการใช้นั้นย่อมแล้วแต่ความพอใจของครูและเด็กที่ใช้เอง

6. ลายมือของครูนับว่าสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเขียนหรือคัดลายมือของเด็กมาก ฉะนั้นลายมือของครูจะต้องสวย ชัดเจน อ่านง่าย เป็นระเบียบ และเป็นลายมือที่มีแบบคงที่ถาวร ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ

7. ห้องเรียนที่ใช้เขียนหรือคัดลายมือ ควรมีตัวอย่างอักษรติดไว้ให้นักเรียนได้ดูเป็นการถาวร และเด็กสามารถมองเห็นได้ทุก ๆ คนด้วย

8. ครูควรตรวจและศึกษางานของเด็กอยู่เสมอ เพื่อดูความก้าวหน้าและข้อปัญหาในการเขียนของนักเรียน

9. ในการเขียนหรือคัดลายมือทุกครั้ง ครูควรเน้นเรื่องช่องไฟ ระหว่างตัวอักษรและระหว่างคำให้ไ้ขนาดและสม่ำเสมอ

10. ตัวเลขต่าง ๆ ครูควรให้เด็กได้รู้จักพร้อมกับการเขียนและการคัดลายมือ อาจโดยให้สังเกตตัวเลขหน้าหนังสือ เลขโทรศัพท์ เลขวันที่ และอื่น ๆ

11. การเขียนกลับมักจะมีปรากฏทั้งตัวอักษรและตัวเลข ซึ่งมักจะพบเสมอ ๆ ในระยะเด็กเริ่มเรียน ครูควรหาวิธีสอนและช่วยเหลือเป็นพิเศษ การฝึกทักษะจากซ้ายไปขวา เป็นวิธีการอย่างหนึ่งแก้ปัญหานี้ได้

12. ครูใหม่ที่สอนชั้นประถม ควรได้ศึกษาวิธีการสอนเขียนและคัดลายมือ เพื่อให้มีทักษะและเกิดความชำนาญเสียก่อนที่จะทำการสอน

เฟื่องฟูง์ เครือตราชู⁵⁷ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสำคัญในการฝึกหัด ให้เด็กเรียนเขียนดังต่อไปนี้

1. เด็กจะสนใจในการเขียนก็เมื่อสิ่งที่เขียนนั้นมีความหมายสำหรับเด็ก เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก และครอบครัว ชื่อของเด็ก ของพ่อ และของแม่ และของพี่ ๆ ครูควรนำไปให้เด็กเขียน
2. ปัญหาในระยะเริ่มแรกในการเขียนคือปัญหาเขียนตัวกลับ ครูควรพยายามชี้แจงถึงความแตกต่างระหว่างตัวอักษรแต่ละตัว และให้เด็กได้มีโอกาสฝึกการเขียนมาก ๆ
3. ระยะฝึกหัดเขียนของเด็ก เด็กมีความต้องการได้รับความช่วยเหลือ ครูควรหาโอกาสช่วยเหลือทั้งวิธีการสอนและเนื้อหาที่เด็กจะต้องเรียน
4. ครูอาจแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการตรวจงาน หรือการมีโอกาสช่วยเหลือเด็กได้ทั่วถึงกัน เพราะขณะที่ครูกำลังช่วยกลุ่มหนึ่ง ก็ควรให้เด็กอีกกลุ่มทำงานอย่างอื่นไปก่อน
5. ครูควรให้โอกาสแก่เด็กได้ตรวจผลงานของตนเอง เพื่อหาข้อผิดพลาดเกี่ยวกับตัวสะกด การันต์ ต่าง ๆ และเมื่อพบข้อผิดพลาดแล้ว ครูควรให้เด็กรีบแก้ไขทันที
6. การคัดลายมือหรือการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง ครูอาจให้เด็กจดคำในวรรณคดีหรือส่วนต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนฝึกเขียนโดยสม่ำเสมอ

อัมพร สุขเกษม⁵⁸ ได้เสนอแนะวิธีสอนเขียนและคัดลายมือและกิจกรรมที่ส่งเสริมการสอนเขียนดังนี้คือ

1. สอนเด็กเมื่อมีความพร้อมที่จะเรียน
2. การฝึกหัดเขียนควรจะเริ่มจากตัวอักษรที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน
3. การเริ่มเขียนทำได้ดังนี้คือ

⁵⁷เฟื่องฟูง์ เครือตราชู, "เด็กหัดเขียนหนังสืออย่างไร," ศูนย์ศึกษา 9 (เมษายน, 2505), 11-19.

⁵⁸อัมพร สุขเกษม, เรื่องเดิม, หน้า 151-152.

ก. ให้เด็กขีดเส้นตรงและเส้นโค้งต่าง ๆ จนแน่ใจว่า เด็กนักเรียนสามารถบังคับมือของตนได้แล้ว

ข. ฝึกให้เด็กลากเส้นตามรอยตัวอักษร เช่น ใช้กระดาษลอกลายหรือลากเส้นตามรอยประหรือสมุดแบบฝึกหัดการเขียนหรือการคัดลายมือ

4. การปรับปรุงการเขียนให้ค่อย ๆ ทำ ไม่ให้เด็กถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่ครูจะละเลยไม่ได้ และครูต้องไม่หวังว่า นักเรียนทุก ๆ คนจะต้องเขียนได้ดีเท่า ๆ กันเสมอ และควรถือว่าการเขียนเป็นเพียงวิธีแสดงออกเท่านั้นไม่ใช่จุดมุ่งหมายปลายทางของการแสดงออก

5. สิ่งที่ควรคำนึงในการสอนเขียนและคัดลายมือคือ ท่างั่ง ท่าทางที่เขียน การวางมือ การวางกระดาษ การจับเครื่องเขียนควรให้ถูกแบบโดยครูแสดงให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

6. การสอนเขียนควรมีกำหนดเวลาที่แน่นอน แต่กิจกรรมในการสอนเขียนต้องตามสบาย ไม่เคร่งเครียด การฝึกอย่างเอาจริงเอาจังหากจำเป็นจะต้องมีก็ควรให้น้อยที่สุด และเป็นราย ๆ ไป เท่านั้น แต่การเอาใจใส่ อย่างสม่ำเสมอของครูเป็นสิ่งจำเป็นมาก

7. ควรบันทึกความก้าวหน้าในการเขียนของนักเรียนแต่ละบุคคล

8. ในการสอนเขียนควรให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดี หากทำได้ควรใช้ภาพยนตร์ เด็กจะให้เห็นรูปร่าง และลีลาการเขียนตัวอักษรแต่ละตัว

9. การศึกษาลายมือของเด็ก ครูควรเก็บแบบลายมือของเด็กทุกคนไว้ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง และแสดงความก้าวหน้า ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนเขียนมีประสิทธิภาพ

ง. การสอนเขียนและคัดลายมือแก่เด็กที่ถนัดซ้าย

การศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาพบว่า คนเราส่วนมากแล้วจะถนัดมือขวา จะมีเพียงจำนวนน้อยเหลือเกินที่ถนัดมือซ้าย และในจำนวนคนที่ถนัดมือซ้ายนี้เพศชายมีมากกว่าเพศหญิง

ยัง พิทยานิพนธ์⁵⁹ อัง Jersild ได้ให้ความเห็นว่าการศึกษาที่ค้นเรามีความถนัดในการใช้มือข้างใดข้างหนึ่งมากกว่าอีกข้างหนึ่ง เกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

1. โดยการสืบเนื่องจากบรรพบุรุษ
2. เนื่องจากความแตกต่างทางสรีรวิทยา
3. เนื่องจากสมองซีกหนึ่งมีอำนาจเหนือสมองอีกซีกหนึ่ง
4. เนื่องจากตาข้างใดข้างหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกข้างหนึ่ง
5. เกิดขึ้นโดยการบังเอิญ
6. เนื่องจากการฝึกฝน

เด็กแรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 1 ขวบหนึ่ง จะยังไม่แสดงให้เห็นถึงความถนัดในการใช้มือข้างใดข้างหนึ่งมากกว่าอีกข้างหนึ่ง จนกระทั่งอายุประมาณ 2 ขวบ หรือบางคนประมาณ 5 ขวบ จะแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นจังหวะพอดีกับเด็กในวันนี้ กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก ฉะนั้นเพื่อให้ครูประจำชั้นดังกล่าว ได้ทราบว่าเด็กคนไหนในชั้นของตนถนัดการใช้มือขวาหรือมือซ้าย จึงควรทำการทดสอบการถนัดการใช้มือของเด็ก ซึ่งอาจจะกระทำได้อย่างง่าย ๆ ดังนี้

1. ทดสอบโดยให้เด็กคัดกระดาษตามแนวรูปชนิดต่าง ๆ ที่ครูเขียนไว้ โดยให้ใช้มือขวาครั้งหนึ่งและใช้มือซ้ายครั้งหนึ่ง แล้วก็เปรียบเทียบผลงานจากการใช้มือแต่ละข้างดูงานที่ใช้มือขวาดีกว่ามือที่ใช้มือซ้ายตัด ก็แสดงว่าเด็กคนนั้นถนัดมือขวา ในทำนองเดียวกันดูงานที่ใช้มือซ้ายดีกว่างานที่ใช้มือขวาตัด ก็ยอมแสดงว่าเด็กคนนั้นถนัดมือซ้าย
2. ทดสอบโดยให้เด็กขว้างหรือปาวัตถุ เช่น ลูกบอล หรือวัตถุอื่น ๆ ด้วยมือแต่ละข้างแล้วก็เปรียบเทียบผลการใช้มือแต่ละครั้ง
3. ทดสอบโดยให้เด็กรับสิ่งของ โดยที่ครูโยนของให้เด็กรับด้วยมือแต่ละข้างแล้วเปรียบเทียบผลการใช้มือแต่ละครั้งนั้น

นอกจากนี้ก็มีวิธีทดสอบอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ให้เด็กคีตะปู เลื่อยหรือฉลุไม้

⁵⁹ยัง พิทยานิพนธ์, จิตวิทยาว่าด้วยปัญหาเด็ก (พระนคร: โรงพิมพ์โอเคียนสโตร์ 2508), หน้า 10-17.

หัวของหนัก ๆ รอยลูกบิด ใส่ลูกหินลงในถ้วย เก็บไม้บล็อกลงในกล่อง ใช้มีดและช้อนส้อม
เป็นต้น

การที่เด็กคนใดคนหนึ่งถนัดการใช้มือซ้ายนั้น เราทราบแล้วว่าเกิดจากอิทธิพล
ภายในตัวเด็ก โดยเฉพาะอิทธิพลทางสมอง ฉะนั้นการที่ครูบังคับเด็กที่ถนัดมือซ้ายเปลี่ยน
มาใช้มือขวาอย่างรวดเร็วและฉับพลัน ย่อมเป็นการฝืนจิตใจเด็กเป็นอย่างมาก เพราะขัด
ต่อความถนัดตามธรรมชาติของเด็ก ซึ่งอาจจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พุด
คิดอ้าง หรือมีสายตาดูปกติ เป็นต้น

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับสอนเขียนและคัดลายมือแก่เด็กที่ถนัดซ้าย

การสอนเขียนและคัดลายมือแก่เด็กที่ถนัดซ้ายนั้น ย่อมมีความยุ่งยากกว่าการ
สอนเด็กที่ถนัดขวา เพราะวิธีการสอน การฝึกความพร้อม ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้สอน
โดยทั่วไปนั้น ทำขึ้นสำหรับเด็กที่ถนัดขวาที่ถนัดขวาทั้งนั้น วิธีการสอนที่ใช้กับเด็กที่ถนัดซ้าย
นั้นจึงมักเป็นวิธีที่ตรงข้ามกับวิธีสอนเด็กที่ถนัดขวา เป็นต้นว่า ครูจะต้องอนุญาตให้เด็กที่ถนัด
ซ้ายเขียนตัวหนังสือเอนไปทางซ้ายมือ ได้โดยอนุโลม ให้เด็กวางสมุดที่ใช้เขียนได้ตาม
ความสะดวก และทิศทางของแสงที่ส่องเข้ามายังห้องเรียนก็ควร เป็นไปในทางตรงข้ามกับที่
ใช้กับเด็กที่ถนัดขวา

Herrick and Jacobs⁶⁰ ได้เสนอขบวนการสอนเขียนและคัดลายมือแก่
เด็กที่ถนัดซ้าย 5 ประการคือ

⁶⁰Virgil E. Herrick, Leland B. Jacobs, Children and the
Language Arts (New York: Prentice-Hall, Inc., 1955), pp. 280-281.

1. ลักษณะท่าทางนั่งของเด็กที่ถนัดซ้าย ควรจะให้เป็นที่ตรง ข้างกับเด็กที่ถนัดขวา และที่สำคัญที่สุดก็คือ ต้องเป็นลักษณะที่จะทำให้เกิดความสะอึกสบาย ที่สุด การวางมือควรให้มืออยู่ที่โต๊ะบรรทัดที่เขียน และควรให้ปลายคินสอดหรือปากกาชี้ตรง แนวไหลซ้าย

2. การใช้อุปกรณ์ในการ เขียนควรคำนึงถึงสิ่ง 2 ประการคือ

ก. สมุก การวางสมุกควรให้เด็กวางตามความถนัด

ข. การจับคินสอดนั้น ควรให้ห่างจากปลายคินสอดเล็กน้อย เพื่อป้องกัน มิให้คินสอดจิ้มสมุกอันจะทำให้สมุกขาดง่าย

3. ควรหาวิธีช่วยเด็กในการคัดตามรูปแบบตัวอักษร โดยการพิมพ์เป็นตัว อย่างให้เด็กได้ดูใกล้ ๆ เพื่อความสะดวกในการคัดตาม

4. ที่นั่งควรจัดเป็นพิเศษแก่เด็กที่ถนัดซ้าย เป็นต้นว่า นั่งใกล้หน้าต่าง หรือตรงข้าม หน้าต่าง เพื่อไม่ให้มือบังทางเดินของแสงที่สองมาบังห้องเขียน ที่นั่งถนัด หลาย ๆ คน ควรให้เด็กที่ถนัดซ้ายนั่งทางซ้ายสุด เพื่อมิให้แขนกระทบกันเวลาเขียนที่สำคัญ ที่สุดที่นั่งของเด็กที่ถนัดซ้ายควรเป็นที่ที่แสงส่องมาทางขวามือ

5. ควรหาโต๊ะพิเศษสำหรับเด็กที่ถนัดซ้าย เป็นต้นว่ากว้างขวางกว่าปกติ และควรมีที่สำหรับวางแขนซ้าย

จ. การประเมินผลการคัดลายมือ

เกณฑ์ประเมินผลการคัดลายมือที่นับว่าสำคัญที่สุดอันดับแรกคือ การคัดได้เป็น ระเบียบชัดเจนและอานง่าย สำหรับความรวดเร็ว นั้น เป็นความสำคัญอันดับรองลงมา

Burns, Broman and Lowe ⁶¹ อ้าง Frank Freeman ได้กำหนดเกณฑ์

⁶¹Burns, Broman and Lowe, op cit. p.356.

1. รูปแบบหรือรูปร่างของตัวอักษร (Letter formation)
2. ช่องไฟ (Spacing)
3. การวางตัวอักษร (Alignment)
4. ความเอนของตัวอักษร (Slant)
5. เส้นที่ลาก (Quality of line)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย